

Молода Україна

журнал української демократичної молоді

РІК ВИДАННЯ XX

БЕРЕЗЕНЬ — 1970 — MARCH

Ч. 177

ТОРОНТО

НЬЮ-ЙОРК

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА :

В Канаді:

B. Yaremchenko,
28 Frontenac Rd.
London, Ontario.

M. Filenko,
40 Strathcona Rd.
St. Catharines, Ont.

Victor Zwetkow
6465 — 43 Ave., Apt. 1
Montreal 410, Que.

В США:

Mr. Alex Konowal,
811 S. Roosevelt Ave.,
Arlington Heights, Ill. 60005.

Mr. Iw. Ivahnenko,
Featherbed Ln.,
Hopewell, N. J., 08525.

Mr. Iw. Hryntko,
416 Maple Ave.
Philadelphia, Pa., 19116

Mr. L. Jemetz,
2941 Amboy Road,
Warren, N. Y., 16134.

Mr. W. Ponomarenko,
5802 Vandalia Ave. S. W.
Cleveland, Ohio, 44144.

У. Зах. Німеччині:

Mr. Mychajlo Ihnatenko,
2. Hamburg — Wandsbek,
Lesserstr. — 225
West Germany.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England.

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: Ю. КРИВОЛАП

Редакція Колегія.

Адміністратор:
М. ЛЕБЕДИНСЬКИЙ.

Статті, підписані прізвищем або
ініціалами автора, не завжди
відповідають поглядам редакції.

MOLODA UKRAINA

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Committee
of the Ukrainian Democratic Youth
Association.

In USA — Association of American
Youth of Ukrainian Descent.

President: G. KRYWOLAP.

**ПОВІДОМЛЯЄМО, що 4 і 5 ЛИПНЯ цього року в Торонті
з нагоди 20-річчя ОДУМ-у відбудеться**

**Ювілейна Зустріч Одумівців США і Канади
з Українським Громадянством**

Докладніше про зустріч подамо пізніше.

Організаційний комітет зустрічі

ВИЙШЛО У СВІТ

“ПІВНІЧНЕ СЯЙВО”

Четверта книга літературно-мистецького альманаху “Північне сяйво” недавно вийшла в світ у видавництві “Славута” (72 Вестбрук Драйв, Едмонтон 76). Книга присвячена 50-річчю Української Революції і складається з багатого й різноманітного змісту. Беруть участь понад 50 авторів. Альманах щедро ілюстрований репродукціями творів Б. Мухина, М. Дмитренка, Е. Козака, В. Куриліка й П. Сидоренка. Близько 200 стор.

Ціна 1 прим. 4.25 дол. (з пересилкою).

Замовляти на адресу:

SLAVUTA PUBLISHERS

72 Westbrook Drive

Edmonton 76, Alberta, Canada

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: А. Малишко, Л. Забашта, Л. Ромен — Поезії. Є. Маланюк — Ранній Шевченко. І. Янішевський — Від Синюхи до Гудзон ріки. І. Піддубний — Про вибір професії. А. Галан — Переоцінка цінностей. Є. Гуцало — Несподівана нічна радість. Т. Франко — Сократ. З одумівського життя і праці. Різне.

Андрій МАЛИШКО

СЕРПЕНЬ ДУШІ МОСІ

КОБЗАРИК

Білий дід, білий дід,
Гарби та вози,
Кониченки на поводдях
Сонце привезли.

Дід на приструнках поволенъки
Хилить слово, як тополенъки.

Сіються пісні з руки
Не надумані,
Сіються Залізняки,
Гонти з Умані.

А за дідом горьована,
Повна хмелем,
Україна, мальювана
Рафаелем.

В діда руки ,наче гнуті луки,
Непідкорені,
В діда очі лежать на обочі
В білім корені,

Повиривані на криці
Катом з криги,
Нерухомі дві зіниці,
Наче книги.

Буде день, буде суть,
А не голосіння,
Тії очі проростуть,
Як насіння.

БІЙ МАКСИМА КРИВОНОСА

Життя — на дубки. Мліють хати.
Стоокий гнів січе лани.
На честь і мсту, на шал розплати
Стоять полки. Свитки і шати.
Стоять голота і пани.

О, шлях Волинщини! Із мроку
Зведи знедолені поля,
Де Єремії хиже око
Пильнує стяги короля.

А давали пити з чаші
Кров Христа з надією,
Відречись себе, Яремо,

Преса подає, що у Києві 17 лютого 1970 року після тривалої і тяжкої хвороби помер на 58-му році життя видатний український поет Андрій Малишко. Надзвичайно обдарований він був також працьовитим і залишив після себе понад сорок збірок поезій. Багато його творів перекладено на інші мови. За свої твори поет одержав кілька державних відзнак.

Подаємо кілька його поезій, можливо найостанніших, які були вміщені в київському журналі "Вітчизні" ч. 1, січень 1970.

Станеш Єремією!
А давали їсти тіло,
Біскупом помічене,
Бідне тіло України,
Ятаганом січене.
Перейди всі кладоньки
Та від мови-ладоньки,
Від народного звичаю, —
До панської владоньки.

І перейшов блюсти закона,
Коронним гетьманом сюди,
Людська слюза, мов кров червона,
Тече з рудої бороди.

І двоє крил у тьмянім злоті,
Сріблясті кинді, меч в сідлі,
Як виклик вольності й голоті,
І душі, присохлій в мозолі.

І стоять полки,
Наче плин ріки,
В латах, в кованих мисюрках,
Золоті вовки.

А голота стойть,
Наче вітер століть,
Кривоносові суремки
Виграють у мідь.

Ворон-кінь іде,
Аж земля гуде,
Біля шабельки-дамаски
Голову кладе.
— Сідлай коня! — шепнуло поле,
І дня могутнього число,
Піднявши в небо сиве чоло,
Кривавим цвітом проросло.
І потекло, й пошаленіло,
Зануртувало в дим, в ясінь,
Рвонулось тіло геть на тіло,
Без воротя і воскресінь,
Сльоза в сльозу і кров до крові,
І крик і круки біля лиць,
Дамасок виблиски багрові
В зигзагах чорних близкавиць,
Кричали душі, бились коні,
І очі, вирвані з орбіт,
В останніх муках на припоні
Ще сліпо блимали у світ.
І сонце в чорно-білім диску

Несло небесну корогов
На смерть, на щастя, на колиску,
Де з горем грається любов.

Тримайсь, Максиме! Сяє небо,
І стяг і меч біля коня,
Хилися, зрадо! Біля тебе
Гаптує крила вороння.

І тій панноті кунтушистій
З волинських кленів та ялин
Вже теше обрій урочистий
Горбаті віка домовин.

А де ж Ярема? А де ж тюрема? Тіка невесело,
І Кривоносова шабля кута над ним занесена;

Понад Карпати, над білі хати, над Піренеї
Тікає зрада і мчиться правда побіля неї.
Копита б'ються і шаблі гнуться, на бій готові,
Обличчя вершників серед ночі, як мармурові.

Чіпають гриви за білі хмари, за верховіття,
І простеляють жорстокі тіні в нове століття!

ВЕСІЛЛЯ

Спочатку корчаться баяни,
Міхи роздувши на ходу,
А потім струнко, бездоганно
Дружки виводять молоду.

Вона ж кохання голубине
Вписала в личко молоде,
Ні тонкобрівкою не кине,
Ані очей не підведе.

Іде, пливе по білій хмарі
Пісень, хмільних у листопад,
І чорнобривці жовті й карі
На рукавах малюють сад.

Щербаті тучі в небогоні
Стоять, мов коні вороні,
Воріт розчахнуті долоні,
Багать здивовані вогні.

І молодий із нею рядом,
Не хлопець — промінь між заграв,
Обнявся з жовтим листопадом,
Півнеба в очі заснував.

А вже бояри, ну й синочки!
На мотоциклах нумерочки,
За тим звіттящем-молодим
Летять, снують бензинний дим.

У хрещик мічена узорість
На сорочках цвіте й горить,
Лавсанів синя ілюзорність,
Лyonів побілена блакитъ.

У мурзах, смаглі, білі, ~~тусі~~,
Хлопята трутуться до розмов,
І в бублик зморщені бабусі,
З очима, як до молитов.

А бубни б'ють, а бубни б'ють,
А бубни жару піддають,
І стелють сонця сині ниті
На всі дзвіночки знамениті.

"Ой, вороги, вороги,
Та не переходьте дороги!.."
Ту дорогу кручено,
Щастям, лихом лучено.

Бо на ній, на ній, на ній,
Нескоримій змолоду,
Сплівся хліб — молодій
З реквіями голоду.

(...Сім корів та теля,
Ні сінця, ні ласочки,
Ах ти, жизня моя,
Коксагизні ласочки!)
Дороги хмуриться чоло,
А бубни б'ють: було, було;
Було на ній осоння гоже,
Сирітство, болі, знак мети,
І культу звергнутого ложе,
І щирий смуток правоти;
Вдовині чорні борозенки,
І тополина сиза тиш,
Савур-могили, й Морозенки,
І п'яній той "шуміл каміш".

— "Ой, вороги..." — А бубни б'ють,
А бубни жару піддають,
Заткавши радощі журбою
На ободочки із різьбою.

Коровай Ливон діляє не байдужечки,
На внучат, бояр, сусідів та й на дружечки
Коровай Ливон діляє у привіті.
"Де ж мої сини — надія, де ви в світі?
Підведіте руки, очі, та вже й годі..."
Бідна скрипка посивіла з тих мелодій.

Стали три, як на картині,
Гарні в тілі;
Що старшому на Півночі
Сніги білі.
А молодшим в обеліску,
Як мережі,
Постелили свої крила
Дві пожежі.
Десь із вічності приходять
По гостинці
Та цілуєть свого батька
Наодинці.

А музика грає, грає,
К серцю горнеться,
На калину посилає
Сизу горлицю...

Євген Маланюк

РАННІЙ ШЕВЧЕНКО

Широко він обняв Україну з її могилами кріпаками, з її страшною славою, і співану народню річ обернув на живопись того, що було і єсть на Україні. Його устами увесь наш народ заспівав про свою долю...

...і з того часу всі в нас поділились на живих і мертвих, та й довго ще ділิตимуться.

П. Куліш

1.

Коли для Гоголя Петербург уже з шкільної лави був вимріяним "поприщем" для його майбутньої діяльності "на благо отечества", то для Шевченка столиця ненависної імперії мала бути тільки одним з етапів його підневільного кріпацького життя: дідич Шевченків переїхав до Петербургу, а не до Варшави чи Вільни, — от і все. Гоголь приїхавши до Петербургу 1820 р. у листах до матері прохаче присилати йому описи українських звичаїв, обичаїв та одягів, українські комедії, написані його батьком, старовинні монети, рукописи з давньої Гетьманщини, тощо. У чужому, похмурому місті творить він у ностальгічній галявіці (передусім для себе самого) паноптикальну імітацію України — "упоительную и роскошную Малороссію" ("Вечера на хуторе" 1831 р.). Кідаючись між Петербургом і Москвою, він намагається ще писати "исторію нашої единственої, бедної України" (лист до Максимовича 9. XI. 1833), мріє про університетську кафедру в Києві, навіть вибуває на мить словами недвозначної національної свідомості, пишучи до Максимовича: "Бросьте въ самомъ деле карапію да поезжайте въ гетманщину... Дурни мы право, какъ разсудить хорошенъко. Для чего и кому мы жертвуем всем?" Але це вже останні судороги. У червні 1836 р. виїжджає він за кордон шукати "батьківщини душі", що в ньому самому вже вмирала.

І ось той самий Петербург, що отруїв національно-недокровну душу Гоголя, став тим власне місцем, де з молодиком-Шевченком відбулося чудо "овідієвих метаморфоз" ("Художник"), де кріпак став вільним, маляр перетворився в поета, а поет виріс на національного пророка.

Таке різне було значіння Петербургу в житті представників двох верств єдиного народу, що відмірав своєю шляхтою і відроджувався "зеленими паростями", з яких геть пізніше мав зродитися отої "козак безверхий". Так відбувся внутрішній процес в історичнім існуванні народу, процес, що усимволізувався в літературі постатями Гоголя й Шевченка.

2.

Національно-ядерна, органічна частка селянського моноліту, — Шевченко занадто був від-

порний на петербурзьку отруту. Місто, що пізніше у "Сні" розгорнулося у зловісний образ, — "у долині, мов у ямі, на багнищі город мріє, над ним хмарою чорніс туман тяжкий", — для Шевченка-молодика звужене було, фігурально кажучи, до "чарівних заль" Академії Мистецтв, решту він не помічав, здоровим єством своїм не приймав і, може, не відчував. Занадто важливий психічний процес відбувався у вчорашиному кріпакові. "Учуся малювати... заробляю..., нікому не кланяюсь і нікого не боюсь окрім Бога, — велике щастя бути вільним" ... (лист до брата Микити 15. XI. 1839). "Мила", "прекрасна", "чарівна" — це стало епітети для Академії, до якої він, "замурзаний бідак" — на крилах перелетів — із брудного горища грубіянського мужика" ("Журнал"). Незабутніми "зосталися для нього "золоті дні", що їх він "віддавав програмі" ("яка велика справа для учня — програма") та, уриваючи час від малярства, слухав загальні предмети — фізіологію, фізику, зоологію, французьку мову ("Художник")... Метаморфоза вчорашиного безсловесного раба пана Енгельгардта і наймита Ширяєва надто була казкова.

Так, пекла невспуща ностальгія: "Напиши до мене... не по московському... нехай же я хоч через папір почую рідне слово, нехай хоч раз поплачу веселими сльозами... всяку ніч тілько й бачу уві сні що тебе, Керелівку та рідию, та бур'яни, де ховався від школи..." — писав він до брата Микити 1. XI. 39. Була щоденна свідомість того страшного — надто коли дістав він особисту волю — факту, що рідні брати й сестри в Керелівці зостаються в кріпацтві... Що більше: чим гостріше відчував він себе вільним, тим кріпацький стан його рідні виростав перед ним і розгортається, охоплюючи увесь народ, усю Україну. І ця гірка свідомість була першим натуральним наслідком його психологічно-інтелектуального зросту, його політично-національного прозріння.

Ні, Шевченкова кровно-жива ностальгія й петербурзьке "сирітство" не потребували гоголівської неживої Малоросії. Занадто він був зв'язаний із самим національним єством своєї Батьківщини, занадто страшну в своїй реальності Україну носив в собі самім. "Перед... чарівними полотнами (Брюлова) я задумувався і леліяв в своїм серці свого сліпця-кобзаря та своїх жадних крові гайдамаків. В сутіні його пишної майстерні, ніби в гарячім мареві степів наддніпрянських, передо мною снувалися мученицькі тіні наших беззасних гетьманів. Передо мною розгортається степ, засіяний могилами. Передо мною пишалася моя прекрасна, моя безталанна Україна... І я задумувався..." (Журнал).

Крізь візію маляра-пластика, що знає лише зовнішні барви й лінії зачинає думами прорости ота внутрішня Україна, і маляр стає поетом, а "думи мої, думи мої" — настирливою думкою,

постійним супутником його творчого напруження. Цей мотив — "Думи мої...", спочатку тьманий і неясний, але вже повний велетенського змісту, дедалі розкривається щораз повніше, деталізується щораз яскравіш.

3.

Серед особливо приких, канонізованих псевдошевченкознавчою традицією, забобонів, поруч славнозвісних "кожуха і шапки" треба поставити забобон про "ранній безkritичний романтизм" і "пізніший соціальний реалізм".

Суть цього забобону лежить у тому, що спочатку Шевченко, мовляв, захоплювався національною старовиною, бувши на чужині "ідеалізував козацтво й гетьманів" і, взагалі, був просякнутий національною ("націоналістичною") романтикою, та пізніш, під впливом, натурально, зовні ("конарчики й петрашевці"), по арешті й засланні, він позбувається національних ілюзій, усвідомлюється соціально, стає "класово-свідомий"... Річ ясна, що теорія ця була спеціально модна на терені УССР, а від р. 1930 почавши, набрала там сили непереможного декрету. Навіть вигадано було урядовий термін "передпролетарят", якого виразником і співцем мав бути саме "усвідомлений" і "перебудований" Шевченко.

Трагікомізм цієї псевдонаукової легенди полягав у тім, що, точнісінько як у випадку з "кожухом і шапкою" авторами її були земляки поета. Сучасні Бєлінські лише скористали з творчості найвінших шевченколюбів і відповідно обробили її спопуляризували готовий матеріал.

Отож випадає ще раз ствердити, що жадних ідеологічних "борсань", жадних "спалювань ідеалів" і жадних "матеріалістичних" (отже й "соціалістичних") звужувань виднокругу ані в Шевченковій творчості, ані Шевченковій свідомості — ніколи не було. Був — безупинний *ріст*. І свідомість його, і його творчість являють рідкий в історії культури приклад органічного, суцільного зростання особистості й її світогляду — вверх. Можна прослідкувати, як теми й мотиви раннього періоду творчості — Шевченко розкривав, поширював і поглиблював у творчості періодів наступних.

Щодо "ідеалізування козацтва й гетьманів" та "славного" (характеристичні лапки в одній із праць Айзенштока) минулого України, то лінія ця тягнеться від "До Основ'яненка" (1839) через "Підкову", "Гамалію", "Сон", "Гоголю" ("Не заревуть в Україні..."), "Холодний Яр" аж до "Ченця" (1847), "Заступила чорна хмара"... (1848), "Ta іноді старий козак..." (1849) і нарешті "Козак безверхий упаде... роздавить вашого кумира" (не конче лише царизм), людські шашелі, — дядьки, няньки отечества чужого", себто аж до 26. XI. 1860 — мало не до самої смерті.

Хто цієї монолітної суцільності Шевченка й готичного зростання його геніяльної особистості не бачить, тому — поза "Реве та стогне", або "Садок вишневий" — головна суть, щирець його

творчості й його історично-національного значення зостануться невідомі.

4.

І тут годиться згадати ім'я невтомного Степана Смаль-Стоцького.

В його завзятій боротьбі за справжнього Шевченка, часом перебільшений (напр., у справі метрики), в його зворушливій простолінійності та впертості, навіть у можливих помилках, дається напрям до великої правди: розуміння творчості Шевченка і висвітлення його особистості можливі лише за національного підходу до національного генія.

І справді, у великім, як-не-як, дорібку сучасної шевченкології ми знайдемо немало спеціальних, часом екзотичних ("Соціологія Шевченкового римування") розвідок, але як мало праць чи статей, що кидали б справді нове й очищальне світло на й досі дещо "таємничу" постать генія. Тим більше, що з таким своєрідним генієм, як Шевченко, сама лише раціоналістична аналіза в багатьох випадках буде безпорадна й, що найменше, неповна. Без творчої й при тім національної інтуїції тут, напевно, не обйтись.

Шевченко бо — явище далеко не "раціональної" категорії. Можемо ще й ще раз змальовувати добу й оточення, проаналізувати можливі впливи харківської романтичної школи, видань навколо харківського університету, тогочасне епідемічне захоплення Україною, як літературною екзотикою, в польській і російській літературах 20-х і 30-х рр., нарешті — революційну пропаганду польської еміграції. Можемо шукати аналогії й відшукувати впливи, від Байрона почавши й на сліпім Козлові скінчivши. І раціонально це буде справедливо й корисно. Але чи це (чи тільки це) з'ясує нам, чому і як щасливий своєю свободою вчорашній кріпак і, безперечно, відданий малярству ліпший учень великого тоді Брюлова, нагороджуваний медалями за успіхи, раптом почав "задумуватись" і все напруженіш, усе гостріш вдивлятися в спочатку неясні "думи мої, думи мої..."?

У зв'язку з цим у значній мірі даремною по суті треба уважати дискусію на тему: романтик чи не романтик був Шевченко, наче всього генія можна убрати в шухляду якогось "ізму".

Фактом є, що ранній Шевченко, бувши, взагалі, людиною з природи жадібною світла і людей, та ще й по "овідієвих метаморфозах" свого життя, безперечно поглиняв усі ідеї своєї доби і все те, чим наповнена була її атмосфера, не кажучи вже про те, що лектура його була величезна ("не було книжок... щоб йому в руки не попали..." — Куліш). Тридцяті роки в петербурзькій літературі це, розуміється, — панування спізненого в Росії романтизму. Року 1830 з'являється перший переклад "Notre Dame de Paris" Гюго й відразу захоплює читацьку масу. Користуються великим успіхом Е. Сю й А. де-Мюссе. Знаний є Шатобріян (про якого докладно згадує Шевченко).

Про Байрона*) нема що й казати: Шевченко знову його твори (між іншим також у перекладах Міцкевича) і цінив їх (О. Чужбинський). Лермонтов, що його Шевченко особливо вирізняв, був йому однолітком. З стисло-російської літератури належить згадати переборщеного байроніста Марлінського-Бестужєва, Лажечникова, своєрідного й глибокого поета Е. Боратинського ("Еда"), сентиментального романтика Козлова ("Безумная"), врешті — своюю романтичною частиною ("Цигане") — Пушкіна, не згадуючи вже про переклади Жуковського й українські поеми Рилєєва.

Цілком можливо, ба й напевно, що всіх цих авторів Шевченко читав. Не підлягає сумнізу також, що Шевченко доби "Чигирина-Кобзаря" може бути, на підставі хоча б композиційної аналізи його ранніх поем, формально окреслений як поет тієї доби, себто поет романтичний. Але це формальне поняття в відношенні до Шевченка вимагало б певного ширшого розкриття.

5.

Генія трудно убгати в стисло окреслені рами. Геній прямує до найповнішого розкриття своєї особистості, до створення власного "космосу" — непереможно і всебічно. Тому часто живе відразу в кількох добрах і йде в кількох напрямках.

Щодо романтизму, беручи цей термін не в історично-часовім його значенні, то є це, передусім, певна настроєність душі, властива кожному поетові в першій добі його творчості. Щодо Шевченкового романтизму, то в нім звіглися разом і надзвичайно-романтичні перипетії його особистого життя, і могутньо-романтичний перший розгін пробудженого в нім поета, і настрої тодішньої доби в літературі, і, нарешті, як правило, романтичні ж повіви національного відродження, що починалося — на тлі загального заінтересування "Малоросією" — з зацікавлення історією України (популярність "Історії Русовъ", "Історія Малої Россії" Бантиш-Каменського — 1822 р., "Історія Малоросії" М. Маркевича і т. д.) та історично-національними піснями народу українського (збірники: Церетелева — 1819, Максимовича три видання — 1827, 34 й 49, Срезневського й інш.).

Найхарактеристичніший, може, бо зв'язаний із самими основами цієї романтики відродження, є велими символічний псевдонім його — Перебендя. Перебендя — а цим ім'ям можна сміливо окреслити творчість не тільки раннього Шевченка — не був синонімом отого "кобзаря". Перебендя — вже й тоді (1838-39) — був широкою концепцією (див. працю Франка "Перебендя"), сказати б, "живого сумління народу", поета-апостола, поета-національного пророка. Є ця постать центральною для доби "Чигирина-Кобзаря", доби, за влучним виразом Франка, — "романтичного націоналізму" Шевченка. І є це мотив, що як і більшість мотивів Шевченка, проходить крізь всю його творчість і такої потужності пізніш осягає у "Посланні" та у "Псальмах". Концепція Перебенді — і в цім велими характери-

стичний парадокс — "зовсім чужа всякій поезії народній" (Франко). Це був плід *роздумувань* Шевченкових, а не лише пориву його надхнення, хоч сама постать кобзаря Перебенді, безперечно живцем була взята з *живої* української дійсності. Може, навіть, не без вказівки з боку "Українського Барда" Е. Гребінки і *Szkoly ukrainskiej* (Пандура, Wernyhora — М. Чайковського, "Zamek Kaniowski" — С. Гощинського й ін.).

Пломінь, вірніш стихія цього своєрідного Шевченкового романтизму, серед сентиментально-націоналістичних (балади, "Катерина") і романтично-національних творів решти "Чигирина-Кобзаря", часом вибухає з інтонаційною силою, майже неромантичною ("Сміяся, лютий враже, та не дуже..." — До Основяненка). Досягає вона величного напруження в пророочно-історіософічнім патетизмі доби "Трьох літ". Нарешті, — на засланні й по повороті спадає і трансформується у своєрідний "класицизм" (ямбічна лірика). Але ця стихія протинає знову ж цілу творчість Шевченка (не виключаючи з неї й прозових творів).

Говоримо "своєрідний" романтизм. Належить бо спеціально підкреслити — і в цім найголовніша прикмета Шевченкового романтизму — що романтизм той ніколи не мав абстрактного ("світового", як у Байрона, чи "міжпланетного", як у Лермонтова) характеру романтизму канонічного. В тій самій "Тризни" писаній, як і "Слепая", — мовляв Шевченко, — "чорствим кацапським словом", і писаній, підлягаючи літературній моді, навмисно "байронічно", поет застерігається, що "...тому розличних сновиденій и байроніческій туманъ онъ не пускалъ..." Шорстко — і то не раз — висловлюється Шевченко, так би мовити, про "поезію для поезії" ("чи є поганьше що на світі, як та дрюкова нудьга про марно стражені літа?..."). Поезія для нього — служення, національна (а не лише суспільна) функція — покликання *Перебенді*. Романтизм його завжди проєктується на реальну Україну, він має сталій контакт із дійсністю, з краєвидом, з історією, з долею народу. *Був це романтизм, що знайшов своє адекватне органічно-реальне втілення*. І може це давало привід деяким дослідникам (Єфремов) називати Шевченка реалістом.

Тільки ця щаслива збіжність між *Dichtung* і *Wahrheit* з'ясовує оте величезне (безперечно більше за специфічно-літературне) вражіння від "Кобзаря" у сучасників: "волосся в мене на голові... настовпужилося"... (Квітка), або "муза Шевченка роздирала завісу національного життя. І страшно й солодко, і болюче, і звабливо було глянути туди". (Костомаров).

Чи то буде сирітство-невільництво, чи пророчественість поета, чи зведена дівчина, чи материнство, — у Шевченка ніколи вони не мають

*) Байронові, вірніш "байронізмові" віддав Шевченко данину у всіх російських поемах — "Слепая" ї особливо "Тризна" (1843). Але справжній байронізм із його ненатлім егоцентризмом і агресивністю "демонічної" особистості — був чужий Шевченкові, як чужий він українській психіці взагалі.

Іван ЯНІШЕВСЬКИЙ

ВІД СИНЮХИ ДО ГУДЗОН РІКИ

От уж минула і друга річниця, від того трагічного післяполудня, коли було знайдено мертвого Євгена Маланюка, а його біографічного нарису ще ніде у пресі нема.

Про Євгена Маланюка як поета і мислителя багато дечого є вже написано, а от його біографічні дані не були ще зібрані разом.

Коли взяти за основу накреслену ним самим діяграму свого родоводу, то вона виглядає так: прадід Євгена Маланюка звався — Федір Маланюк — запорожець, певно родом з Покуття. Син Федора Маланюка звався — Василь, він і був дідом Євгена Маланюка. Цей дід Євгена — Василь народився у першій четверті XIX століття. Помер дід Василь у 1915 році. Він був одружений з Євдокією Ужевенко (мати її була молдовянка), народженою у першій половині XIX-го сторіччя. Коли померла баба Євдокія, не подано.

Вони — дід Василь і баба Євдокія — мали 22 дітей, з яких залишився лише один син — Филимон. Цей Филимон і був батьком Євгена Маланюка. Мама Євгена звалася Гликерією, була вона донощкою чорногорця Якова Стоянова, військовика із сербських осадчих, що їх спроваджувала Катерина II поруч німців і болгар, для колонізації земель колишніх Вольностей Запорізьких (Новоросія). Мамою Гликерії, а бабою Євгена М., була Марія Ліщинська (певно полька, споріднена з Грохольським). Сестрою Гликерії, матері Євгена М. була Варвара, одружена з Михайлом Звольським, високим урядовцем Т-ва Пароплавства і Торгівлі в Одесі.

Коли зважити, що мама Євгена Маланюка народилася 1880 року, а Євген Маланюк народився 1897 року, коли їй було лише 17 років, то легко можна повірити, що її, тоді наречену поручника уланів, міг викрасти Євгенів батько — Филимон. Саме "викрадання" могло запаморочити молоду дівчину.

Від цього подружжя, Филимона і Гликерії, було троє дітей: Євген найстарший, народжений 1897 року, Онисим — 1898 року та Сергій — 1900 р. Як бачимо, усі три хлопці. Мама Євгенова померла дуже молодою на сухоти. Померла вона 1913 року, мавши від роду 33 роки. Не мав довгого віку і батько Євгена Маланюка. Филимон Маланюк народився 1875 року, а помер у 1917 році — проживши на цім світі 42 роки.

По смерті Євгенової матері батько одружився вдруге. Мачухою Євгена була Євдокія Змунчило (колись підупалі дідичі з так званих Змунчиловських хуторів). Від цього шлюбу 1915 року народилася доношка Єлісавета, сестра Євгена Маланюка по батькові. Довго Єлісавета не жила, бо вже у 1922 році померла на тиф. Єлісавета мала ледве два роки, коли помер її батько і батько Євгена — Филимон.

Молодший брат Євгена — Сергій помер у 1922 році. Того ж року, як відомо, померла і

Єлісавета. Про іншого Євгенового брата — Онисима не маємо ніяких відомостей.

**

Родина, як пише сам Євген Маланюк, була не зовсім звичайна, хоч може й типова для степового півдня.

По лінії батька, як бачимо, були чумаки, осілі запорожці. Дід Василь замолоду чумакував і мав, як сам Євген Маланюк каже, виразну поставу гуцула.

Сам Євген Маланюк пише, що у їхньому старому домі, мурованому із степового каменя, жилося "на дві хаті" — дідову і батькову. У хаті діда панував дух віків, старовинного побуту, тисячолітніх звичаїв і обрядів та свідомого, як називає Євген, "україноцентризму" (у свідомості діда неукраїнці були безсумнівними "унтерменшами"). У другій хаті панувала атмосфера українського інтелігента, теж "свідомого".

Серед материних посмертних паперів були листи від її нареченого, поручника уланів, у якого батько і викрав Євгенову майбутню маму.

Як про неймовірну річ згадує Євген Маланюк про свою зустріч з доношкою цього маминого нареченого, тоді вже померлого генерала, у Києві, у 1918 році.

Євген Маланюк пише: "Матері я завдячує дві речі: серце і мистецтво. Батькові — життєву свою невдачу, яку один мій бувший шеф-поляк, не без яду, зформулював так: "пан є найліпшим поетом серед інженерів і найліпшим інженером серед поетів".

Про Євгенового батька пише Олександер Семененко — товариш дитячих років Євгена Маланюка так: "Батько Євгена, людина малопрактична в справах матеріальних, був гарячим і завзятым у тому, що тепер називаємо культурно-освітньою роботою". Ніхто з нас не знає, яку освіту мав батько Євгена. Однаке ми знаємо, що він дописував до різних часописів, режисерував (щоліта) у місцевому театрі та займався суспільною діяльністю".

Євген Маланюк каже, що він завдячує своєму батькові основі свого інтелектуального та світоглядового розвитку.

Думаю, що до біографії Євгена Маланюка належить також довкілля, яке так чи інакше впливало на Євгенове "Я" і то українське "Я". Олександер Семененко каже, що Євгена виховала земля, до якої належать і географічні контури і береги близького моря. Сюди також належать віки мудрої праці, віки битв і диму пожеж та загартованого ними людського характеру. Простір, у якому родився і ріс Євген Маланюк — степовий край колишніх запорожців, колишніх вольностей війська Запорізького.

Цей простір пережив багато "петербурзьких експериментів" у вигляді колонізації ("Новоро-

Іван ЯНІШЕВСЬКИЙ

ВІД СИНЮХИ ДО ГУДЗОН РІКИ

От уже минула і друга річниця, від того трагічного післяполудня, коли було знайдено мертвого Євгена Маланюка, а його біографічного нарису ще ніде у пресі нема.

Про Євгена Маланюка як поета і мислителя багато дечого є вже написано, а от його біографічні дані не були ще зібрані разом.

Коли взяти за основу накреслену ним самим діяграму свого родоводу, то вона виглядає так: прадід Євгена Маланюка звався — Федір Маланюк — запорожець, певно родом з Покуття. Син Федора Маланюка звався — Василь, він і був дідом Євгена Маланюка. Цей дід Євгена — Василь народився у першій четверті XIX століття. Помер дід Василь у 1915 році. Він був одружений з Євдокією Ужевенко (мати її була молдовянка), народженою у першій половині XIX-го сторіччя. Коли померла баба Євдокія, не подано.

Вони — дід Василь і баба Євдокія — мали 22 дітей, з яких залишився лише один син — Филимон. Цей Филимон і був батьком Євгена Маланюка. Мама Євгена звалася Гликерією, була вона донощкою чорногорця Якова Стоянова, військовика із сербських осадчих, що їх спроваджувала Катерина II поруч німців і болгар, для колонізації земель колишніх Вольностей Запорізьких (Новоросія). Мамою Гликерії, а бабою Євгена М., була Марія Ліщинська (певно полька, споріднена з Грохольським). Сестрою Гликерії, матері Євгена М. була Варвара, одружена з Михайлом Звольським, високим урядовцем Т-ва Пароплавства і Торгівлі в Одесі.

Коли зважити, що мама Євгена Маланюка народилася 1880 року, а Євген Маланюк народився 1897 року, коли їй було лише 17 років, то легко можна повірити, що її, тоді наречену поручника уланів, міг викрасти Євгенів батько — Филимон. Саме "викрадання" могло запаморочити молоду дівчину.

Від цього подружжя, Филимона і Гликерії, було троє дітей: Євген найстарший, народжений 1897 року, Онисим — 1898 року та Сергій — 1900 р. Як бачимо, усі три хлопці. Мама Євгенова померла дуже молодою на сухоти. Померла вона 1913 року, мавши від роду 33 роки. Не мав довгого віку і батько Євгена Маланюка. Филимон Маланюк народився 1875 року, а помер у 1917 році — проживши на цім світі 42 роки.

По смерті Євгенової матері батько одружився вдруге. Мачухою Євгена була Євдокія Змунчило (колись підупалі дідичі з так званих Змунчиловських хуторів). Від цього шлюбу 1915 року народилася доношка Єлісавета, сестра Євгена Маланюка по батькові. Довго Єлісавета не жила, бо вже у 1922 році померла на тиф. Єлісавета мала ледве два роки, коли помер її батько і батько Євгена — Филимон.

Молодший брат Євгена — Сергій помер у 1922 році. Того ж року, як відомо, померла і

Єлісавета. Про іншого Євгенового брата — Онисима не маємо ніяких відомостей.

**

Родина, як пише сам Євген Маланюк, була не зовсім звичайна, хоч може й типова для степового півдня.

По лінії батька, як бачимо, були чумаки, осілі запорожці. Дід Василь замолоду чумакував і мав, як сам Євген Маланюк каже, виразну поставу гуцула.

Сам Євген Маланюк пише, що у їхньому старому домі, мурованому із степового каменя, жилося "на дві хаті" — дідову і батькову. У хаті діда панував дух віків, старовинного побуту, тисячолітніх звичаїв і обрядів та свідомого, як називає Євген, "україноцентризму" (у свідомості діда неукраїнці були безсумнівними "унтерменшами"). У другій хаті панувала атмосфера українського інтелігента, теж "свідомого".

Серед материних посмертних паперів були листи від її нареченого, поручника уланів, у якого батько і викрав Євгенову майбутню маму.

Як про неймовірну річ згадує Євген Маланюк про свою зустріч з доношкою цього маминого нареченого, тоді вже померлого генерала, у Києві, у 1918 році.

Євген Маланюк пише: "Матері я завдячує дві речі: серце і мистецтво. Батькові — життєву свою невдачу, яку один мій бувший шеф-поляк, не без яду, зформулював так: "пан є найліпшим поетом серед інженерів і найліпшим інженером серед поетів".

Про Євгенового батька пише Олександер Семененко — товариш дитячих років Євгена Маланюка так: "Батько Євгена, людина малопрактична в справах матеріальних, був гарячим і завзятим у тому, що тепер називаємо культурно-освітньою роботою". Ніхто з нас не знає, яку освіту мав батько Євгена. Однаке ми знаємо, що він дописував до різних часописів, режисерував (щоліта) у місцевому театрі та займався суспільною діяльністю".

Євген Маланюк каже, що він завдячує своєму батькові основі свого інтелектуального та світоглядового розвитку.

Думаю, що до біографії Євгена Маланюка належить також довкілля, яке так чи інакше впливало на Євгенове "Я" і то українське "Я". Олександер Семененко каже, що Євгена виховала земля, до якої належать і географічні контури і береги близького моря. Сюди також належать віки мудрої праці, віки битв і диму пожеж та загартованого ними людського характеру. Простір, у якому родився і ріс Євген Маланюк — степовий край колишніх запорожців, колишніх вольностей війська Запорізького.

Цей простір пережив багато "петербурзьких експериментів" у вигляді колонізації ("Новоро-

сійський Край"), аракчеєвських військових поселень тощо. У камяних касарнях таких військових поселень батько Євгена — Филимон організував добре театральні вистави, а перед самою революцією був ініціатором відкриття гімназії у Ілозо-Архангельську. У книгохрани Филимина Маланюка були такі книги, як прапоре видання "Кобзаря" і навіть твір де Кюстіна, часів Миколи Первого про Росію, у перекладі на російську мову. На нашу думку, все це мало великий вплив на свідомість і розвиток Євгена Маланюка.

**

Євген Маланюк народився 20-го січня старого стилю (2-го лютого нового стилю) 1897 року, у містечку Ново-Архангельське, на Херсонщині. Реальну Школу в Єлисаветі він закінчив 1914 року. Того ж року був прийнятий до Політехнічного Інституту у Петербурзі. Але тим часом вибухла Перша Світова Війна і він, щоб не бути мобілізованим як простий вояк, вступає до Військової Школи у Києві, яку закінчив 1-го січня 1916 року. Роки 1916 і 1917 був на фронті. У році 1918 прилучився до Українського Війська. Тут працює він при штабі Дієвої Армії, як адъютант Командуючого Дієвою Армією, генерала Василя Тютюнника.

Після програної війни 1920 року перебуває в таборах полонених у Польщі. У 1923 році переїздить він до Чехії, де був прийнятий на гідротехнічний відділ Української Господарської Академії в Подебрадах. Року 1928 закінчив Академію, як інженер гідротехнік. Від 1929 року працював інженером у Польщі (Варшава).

Військові події Другої Світової війни примусили Євгена Маланюка покинути Польщу та виїхати до Німеччини. Тут він, у місті Регенсбурзі викладає математику, в українській гімназії аж до його виїзду до Америки 1949 року. Тут Євген працює спочатку фізично, а потім в Нью-Йорку як інженер-кресляр. У 1962 році перейшов на пенсію.

Коли звернемо нашу увагу на молодечі роки Євгена Маланюка, то варто було б підкresлити той момент у його житті, який так майстерно і так тепло скопив Олександр Семененко. Він каже:

"Минає дитинство і час до школи. Ранньої осені 1906 року батько привіз малого Євгена до Єлисавету, до Реальної Школи. Перед початком науки мої батьки і батько Євгена одвели нас до близької "Гречеської Церкви", відслужили молебень і теплого вересневого ранку повели нас до науки. На обстриженіх дитячих головах з'явилася формена фуражка. На моїй синя з білим кантом і з гербом — серед срібних листочків ЕСТ (Єлисаветградська Класична Гімназія). У реаліста, Жені Маланюка, жовтий кант і герб ЄЗРУ (Єлисаветградське Земське Реальнє Училище). Для Євгена почалися вісім років життя і науки в Єлисаветі. Дев'ять місяців у році тут — на "кватири" столовником. Реаліст чи гімназист з повіту мусив жити на "кватири".

Під час перебування Євгена Маланюка на Чехах він тут духовно злагатився. Та й не тільки це. Він тут одружився.

12-го серпня 1925 року Євген Маланюк повін-

чався у православній церкві св. Миколая, на "малій страні" у Празі, із тодішньою студенткою медицини, Зоєю Равич, донькою відомого лікаря ще з київських часів, д-ра Миколи Равича.

Одного соняшного, серпневого дня, а цей день був неділею — приїхала Зоя, старша сестра мосі дружини Галі, із своїм чоловіком, Євгеном Маланюком, до Росошок. Росошки — це маленьке чеське село, недалеко від міста Йозефова. В околиці цього міста був табір полонених ще за австрійських часів. У цьому таборі перебували вояки галицької армії, які з наказу президента ЗУНР Петрушевича покинули терен визвольних змагань і пішли через Карпати до Чехословаччини. Якраз у цьому таборі батько Зої і мосі дружини Галі, д-р Микола Равичем був лікарем.

Згадується цей час якось весело і радісно. У літі дім д-ра Равича був повний гамору, веселощів і невимушеності. Сюди на літо з'їздилася ціла студіюча родина. Зоя і Гая мали ще двох братів — Євгена і Дмитра. От тоді ми усі і запізналися з новим членом родини, Євгеном Маланюком. Щоправда і до того ми чули про Євгена Маланюка, про його "Стилет і Стилос" та що він і Мухин постійно голодні. Звичайно останнє трохи перебільшено, бо їжі для усіх хватало вдосталь.

Від цього подружжя Євген не мав дітей. У пошуках за працею Євген поїхав до Польщі, а Зоя залишилася у Празі кінчати медицину. На тому іхні життєві дороги розійшлися.

У Варшаві Євген одружився вдруге з чешкою, яка працювала у чеському посольстві у Варшаві. Як розповідають люди, які тоді жили у Варшаві, Євген жив там просто роскішно. Мав свій дім, садок і великий достаток. Від цього подружжя Євген мав одного сина — Богдана — тепер інженер-архітект, який перебуває у Празі.

У друге незнане, або на другу еміграцію виїхав Євген Маланюк сам. Його дружина, з якою він формально розвівся, залишилася із сином у Празі. За кілька років перед смертю Євгена Маланюка померла його дружина у Празі.

**

Євген Маланюк є одним із найвизначніших сучасних поетів. Перша його збірка вийшла у 1924 році. окремі його вірші друкувалися у різних часописах ще з 1921 року. Вийшло всього одинадцять книжок його поезії і дві книжки прози, не рахуючи окремих брошур на теми культури і літератури.

За життя поета надруковані такі його поезії:

ПРИВІТАННЯ

Вітаємо ВШ Пана Миколу Омеляновича СТЕПАНИКА, одного з основоположників ОДУМ-у та Вице-президента Української Народної Республіки в ексилі з успішним захистом докторської дисертації на Славістичному Факультеті Нью Йорського Університету. Новому пану доктору бажаємо якнайкращих успіхів в академічній та професійній працях.

Ц. К. та ГОЛОВНІ УПРАВИ ОДУМ-у

"Стилет і Стилос", вийшли 1924 року, "Гербарій" — 1925 р., "Земля і залізо" — 1930 р., "Земна Мадонна" — 1934 р., "Перстень Полікрапта" — 1939 р., "Вибрані поезії" — 1943 р., "Влада" — 1951 р., "П'ята Симфонія" — 1953 р., "Поезії" в одному томі — 1954 р., "Остання Весна" — 1959 р. та "Серпень" — 1964 року.

Крім того Євген Маланюк є автором праць із ділянки мистецтва і культури, а також знаний як літературний критик. Із цієї ділянки видано два томи його прози:

"Книга Спостережень" том I — 1962 року та "Книга Спостережень" том II — 1966 року. Третій том готувався до друку, але смерть автора удаємнила цей задум.

Деякі поезії Євгена Маланюка були перекладені на чужі мови: французьку, німецьку, чеську, польську, російську, англійську.

Велика збірка його поезій у перекладі на польську мову — поета Часлава Ястшембеца-Козьського — вийшла у Варшаві, перед Другою Світовою війною під назвою: "Геллада Степова".

У році 1965 вийшла збірка поезій французькою мовою у Парижі. Переклад зробили — М. Маслова і О. Репетило.

У році 1967 в багатьох містах Америки й Канади святкували 70-ті роковини народження Євгена Маланюка.

Євген Маланюк був надзвичайно цікавим співрозмовником і дуже дотепним у товаристві. Як мало поетів, він міг майстерно рецитувати поезії інших поетів, як справжній мистець слова.

Цей, у дуже коротких рисах зібраний тут матеріал, почали ним самим написаний, почали ще за його життя, з його допомогою скомпоновані, та дещо додано і від себе. Великою допомогою при складанні цього життепису Євгена Маланюка послужив мені матеріал, зібраний д-ром Зоєю Плітас. Не думаю, що ще хтось зібрав більше, як д-р Зоя Плітас.

Бредучи через річку Синюху нижче мосту, який сполучував Ново-Архангельське з Торговицєю, а тим самим і Херсонщину з Київщиною, напевно ніхто не думав і гадки не мав, що якраз ця Синюха буде так сердечно і тепло оспівана і тим стане широко відомою. Брів і я колись через цю Синюху, коли вода влітку спадала, але й не підозрював, що якраз тут виростає і дозріває той, який надасть виразності і значимості околиці, яка стане історично-географічним пунктом українства.

НОВА ЗБІРКА ПОЕЗІЙ

ЛЕВКА РОМЕНА

“ДУБ - НЕЛИН”

вийшла у видавництві "Світання".

Набути її можна в книгарні "Арка" Захід.

2282 Bloor St. West, Toronto 9, Ont.

ТАРАСОВІ

Смирилась душа наша
Жити тяжко в оковах!
Встань же, Боже, поможи нам
Встань на ката знову!

Т. Шевченко: "Давидів 43 псалом".

Які чудові аксіоми
Ти усвідомив нам, прорік, —
Вони лункі, мов перегроми,
Нам гуркотатимуть повік!

Прародіди, ще не свідомо,
Чужу й свою ілляли кров,
Покірні гаслові святому,
Що родить праведна любов!

“Караюсь, мучусь, а не каюсь”,
Та це ж прародідів девіз:
Перед насильством — не вгинаюсь;
Хоч бачу кров, спокуту сліз.

Ти освятив дороги хресні, —
Щоб України мæєстат
Водив до бою душі чесні,
Що не вжахнуться лютих страт...

Помимо втрат і безнадії —
На змаг ведуть твої слова:
Полум'янють — Канів, Київ,,
І не загасить їх Москва!

Нам той вагонъ серця гартує
І сушить сльози на очах,
Щоб як любов і гнів горує —
Долали ми солодкий жах!

ЯК ПОБОРОТЬ

Як побороть журбу розпуку,
Що згадка їх усе ятрить,
Зацікати гризоту-муку,
Забути минуле хоч на мить?!

Минуле ж — рана незагойна,
Майбутнє — острах і пітма.
А навкруги — родючість гойна.
І всім — передишка: зима...

Життя ж мого — це квола осінь...
Що прогуло — не приде знов.
Надія все ж водила досі
По тих стежках, де сльози й кров.

А марилось колись про вирій,
Веселкою жахтили сні.
Тепер же сум і туга — щирі,
І блиск брехливий чужини.

Любов не гасне — в повній вірі...
Куди ж, надіє, ти ведеш?
Хоч одури, що в рідний вірі,
Мовляв, ще вернешся й — умреш!

1958

Іван ПІДДУБНИЙ

ПРО ВИБІР ПРОФЕСІЇ

Перед кожною молодою людиною натурально постає питання: що робити в довгому житті, чому себе в ньому присвятити?

Вже саме те, що молода людина ставить перед собою таке питання — явище позитивне. Бо гірше, коли вона навіть не задумується над цим, мовляв, якось то буде... Думати над цим треба і не лише тому, щоб намітити шляхи і способи створити кращі умови життя для самого себе, але й для того, щоб бути корисним для суспільства і свого народу.

Щоб мати успіх у житті й роботі, молода людина повинна вибирати таку ділянку діяльності й праці, яка б, забезпечуючи матеріально, була милою для душі й цікавою. Адже людська вдача не у всіх однакова, не однакові й фізичні та інтелектуальні здібності, не однакові прагнення й зацікавлення: одні створені для спокійного життя, інші навпаки — для бурхливого, одних може задоволити зосереджена праця науковця в кабінеті, інших ваблять пригоди.

І саме життя — різноманітне, різнобарвне, в ньому можна знайти ділянки зацікавлення й праці, що вже силою самої природи людини можуть принаджувати й притягати, або ж, навпаки, відштовхувати. В першому випадку людина має підстави сподіватися успіху в роботі, бо вона їй до душі, цікава; в другому ж випадку — людина, не живучи суттю самої роботи, її змістом, може бути лише механічним виконавцем її, а не творцем; в такому разі вона ледве чи може сподіватися великого успіху.

В нинішньому складному житті, особливо в країнах з високою цивілізацією й культурою, є багато різноманітних і широких ділянок діяльності для вибору професії. Ці ділянки: адміністративно-господарська, культурно-освітня, різні галузі мистецтва; воєнна, суспільно-політична, церковно-релігійна і т. ін.

Та кожна професія має ще окремі вужчі спеціалізовані ділянки роботи. Наприклад, сама лише адміністративно-господарська ділянка має багато відгалужень, як от: господарство — фабричне, сільське, транспортове, міське, воєнне, кооперативне, морське і т. ін. А культурно-освітня ділянка охоплює такі вужчі спеціальності: шкільництво з викладацьким та організаційно-адміністративним ухилами (при чому трьох щаблів: школи початкові, середні й вищі — загальні й спеціальні, дошкільна й позашкільна освіта й виховання, науково-дослідні установи і т. ін.). Широке поле творчої діяльності становлять різні галузі мистецтва: образотворче (малювання, скульптура, архітектура, графіка), музичне (вокальне й інструментальне) тощо.

Те саме й щодо інших ділянок діяльности людини.

У кожній ділянці роботи можна бути простим рядовим виконавцем, але можна бути й адміністратором, чи творцем, раціоналізатором, що вно-

сить нові елементи й способи виконання. Мало того, в кожній ділянці можна бути вченим, що на основі попередніх досягнень устійноє нові кращі шляхи і способи даної роботи та навіть цілком переставляє її на нові рейки системою своїх удосконалень і поліпшень. Для цього в таких високо цивілізованих країнах як Сполучені Штати Америки та в багатьох європейських країнах існують при університетах, чи й окремо спеціальні науково-дослідні інститути, лабораторії тощо; є вони також і при багатьох великих передових підприємствах.

Не всім судилось стати великими винахідниками, вченими, поетами і т. ін. На перешкоді тому, крім природних даних, можуть стати родинні, матеріальні та інші причини. Але й у такому разі не слід зневірюватись, падати духом, бо в кожній ділянці роботи і в кожному становищі можна досягти успіхів і стати своєрідним мистцем... Для того треба лише добре освоїти той фах, щоб могти раціоналізувати роботу з метою найбільшого технічного, матеріального та іншого ефекту.

Так чи інакше, але вибір професії і спеціальності (вужчого фаху) може мати велике, іноді вирішальне значення для успіху в роботі, а. отже, й у житті. На це молодим людям і їхнім батькам та виховникам слід звернути велику увагу. Помічними в цій справі можуть і повинні бути спостереження над нахилами молодої людини — часом навіть ще в дитячому віці. Одні молоді люди виявляють нахил до техніки, інші — до природи або воєнної справи, ще інші — до навчально-педагогічної роботи тощо. Уже на підставі успішності з тих чи інших предметів у школі учителі й батьки мають певну можливість визначити нахил і зацікавлення дитини тісно чи іншою галуззю діяльності і тим якоюсь мірою визначити найбільш відповідний для неї фах. Можуть допомогти виховникам і батькам також уважні спостереження над зацікавленнями молодої людини в позашкільний час, як от: характер ігор та забав, улюблена лектура і, зокрема, улюблені герої творів красного письменства та інше.

Розуміється, що при всьому цьому батьки й виховники повинні належно спрямовувати думку їхніх вихованців, додержуючись методи: не нав'язувати молоді своєї готової думки, а лише змальовувати перспективи, розгортаючи ввесь комплекс людської діяльності, по можливості деталізуючи і об'єктивно висвітлюючи умови праці, можливі успіхи і невдачі тощо.

Вибираючи професію й спеціальність, молоді люди українського роду як представники уярмленого народу ніколи не повинні забувати про рідний край своїх батьків і до якоїсь міри плянувати свою участь в роботі для України, а може й на Україні... Бо... нинішні незаконні господари української землі — не вічні... Разом з тим треба враховувати все те, що вони зробили і роблять

в Україні. Якщо говорити про тамтешні кадри професійних робітників, то, виходячи з основ генеральної лінії своєї політики, створення матеріально-технічної бази, потрібної для завоювання цілого світу, вони підготували кадри професійних робітників (включно з академіками), передовсім у галузі техніки. Але ці кадри можуть стати у пригоді й для побудови вільної української держави після повалення комуністичного режиму і будуть працювати не для большевиків та большевизації світу, а для добра свого народу.

Ударившись у бік розвитку техніки тимчасові господарі нашої землі не лише занедбали, але й просто потоптали все те, що з живої істоти робить Людину з великої літери: вони фальшують нашу історію, тисячолітню культуру нашого народу зводять до примітивно-провінційного становища; як у себе в країні, так і на зовнішньому форумі, вони обплюгають нашу визвольну боротьбу, стирають з пам'яті імена наших заслужених людей.

З цього нам слід було б, коли мовиться про вибір професії й спеціальності, зробити такий висновок: добре зроблять ті молоді люди, що присвятять своє життя розкриттю ворожої нашему народові пропаганди і практики і зуміють протиставити їм правду про Україну, її історію, її боротьбу за свої національні і людські права. Але для цього потрібні ґрунтовні наукові знання, що їх дасть вивчення таких ділянок як історія, зокрема історія культури і суспільних рухів, економічні й політичні науки, право, філософія тощо.

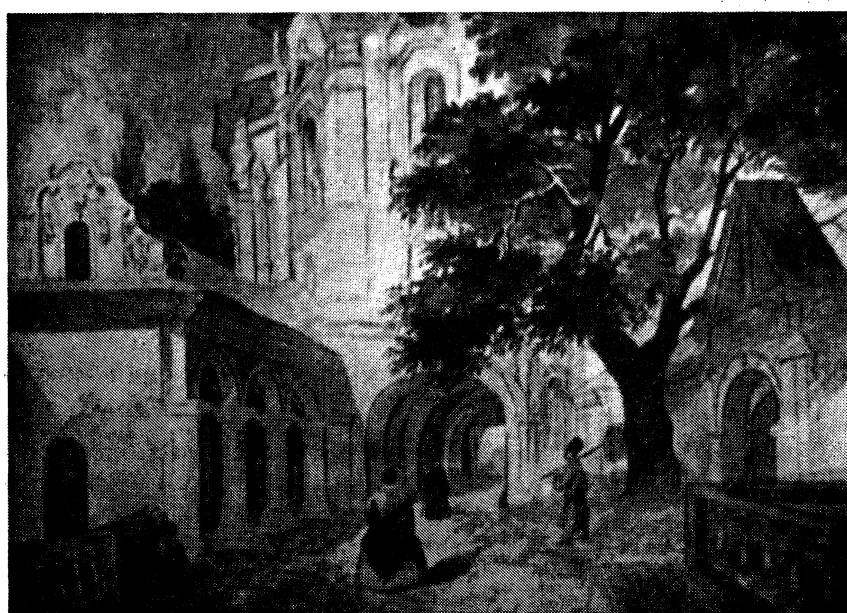
Наш досвід визвольної боротьби й будівництва держави показав, яке значення має наявність організаторських кадрів. Тут доречно буде навести таке висловлювання першого президента відродженої нашої держави — Української Народної Республіки — професора Михайла Грушевського. Він писав: "Як легко у нас зібрati великий і гарно зіспіваний хор, і як трудно зладити добрий, дисциплінований курінь на оборону українських вольностей" ..

Розуміється, служити Україні (а це має бути основним завданням кожного українця!) можна й маючи інші фахи, працюючи в ділянках, що не мають безпосереднього зв'язку з проблемами нашої визвольної боротьби. Вже добра, а то й взрієва та совісна робота, що її виконує українська людина, робить добре ім'я нашему народові і нашій справі, а це в певних умовах може відограти свою позитивну роль. При цьому лише слід пам'ятати добре слова недавно померлого нашого публіциста й філософа М. Шлемкевича: "...самовдоволена замкнутість у своїм фаху — це один з родів філістерства (обивательщини, міщенства — І. П.), шкідливого для духа молодої нації, яка пнеться до своїх культурних верхів" ... Це особливо вірне тому, що й працівникам інших ("невизвольницьких") фахів у вільних країнах світу ніхто не боронить брати активну участь у громадських і політичних організаціях, як того народу, серед якого живемо, так і в українських національних організаціях.

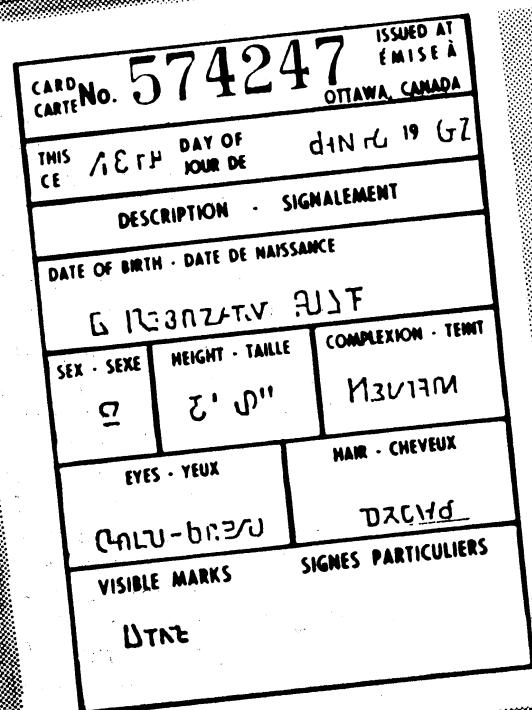
На закінчення вважаємо за доречне навести такі цінні слова надхненника нашої організації І. П. Багряного, звернені до членства ОДУМу:

"...служити Батьківщині, справі її визволення треба і в малому (а може це є найбільше, що можна зробити в даних умовах). Для її слави, для її імені й чести треба наполегливо й віддано вчитись у високих школах у тих країнах, де вам приречено жити, здобувати високі фахи, наукові ступені, високі пости, добиватись великих винайдів, незвичайних звершень в галузях науки, мистецтва, літератури, політики, — все з думкою про свою Батьківщину, про свій народ, про перспективу змагань разом з ним. Для нього треба жити й працювати скрізь так, так, щоб у вашому імені, вашому поступованні бреніло ім'я вашої Батьківщини, щоб її ім'я було духовою печаттю на всьому шляху, де пройшла українська людина".

Т. Шевченко

Церква Всіх Святих у Лаврі
та Економічна брама.

"Я СТАВ ГРОМАДЯНИНОМ КАНАДИ НА ВЛАСНЕ БАЖАННЯ"

"Мені не треба було тут народитися, щоб відчути гордість та задоволення громадянина Канади".

"Прийнявши громадянство країни, яку я сам вибрал, я свідомий моого права приймати повну участь в майбутній долі цієї величезної країни волі і можливості покращання майбутнього".

GOVERNMENT
OF CANADA

STÁŇTE SA KANADSKÝM OBČANOM
BLI KANADISK
STATSBORGER
STAŇTE SE
KANADSKÝMI
OBČANY!

TAPK
KANADOS
PILIEČIU

Werden Sie kanadischer Staatsbürger!

Przyjmujcie obywatelstwo
kanadyjskie

POSTANITE KANADSKI
DRŽAVLJAN

Приймачте громадянство Канади
Tule Kanadan "Γίνε Καναδός" Bliv Kanadisk
kansalaiseksi "ύπηρος" statsborger

Wordt Canadees! Bliv Kanadensisk
„Пройдіть канадське громадянство“ Medborgare
VÁLJON KANADAI ÁLLAMPOLGÁRRÁ
þú ættir að gerast Canadízkur ríkisborgari

"Канадський прапор є моїм прапором, і я радію з того, що маю однакові права на покращання свого добробуту й на обов'язки з усіма тими, для кого він майорить".

Чи Ви маєте право на використання привілеїв? Чи готові Ви прийняти на себе обов'язки канадського громадянина? Довідайтесь про це в найближчому до Вас суді відділу Канадського громадянства. Суди цього роду знаходяться до Ваших послуг в слідуючих містах: в Галіфаксі, Монктоні, Монреалі, Оттаві, Содбері, Торонті, Гамільтоні, Сент-Катеринс, Кіченер, Лондоні, Віндзорі, Вінніпегу, Реджайні, Саскатуні, Калгарі, Едмонтоні та Ванкувері. Ви також можете писати на слідуочу адресу:

REGISTRAR OF CANADIAN CITIZENSHIP, SECRETARY OF STATE DEPARTMENT, OTTAWA

Анатоль ГАЛАН

ПЕРЕОЦІНКА ЦІННОСТЕЙ

— Ніхто нікому не винний! — сказала Раїса і посміхнулася, блиснула зубами так само приємно й ласково, як під час недавніх пестощів.

Андрій спостерігав її спокійні рухи, велику уважливість до того, щоб не зім'яти складуваних у валізку блюзок, і йому ставало вдвічі болячіше.

Ось як. Відштовхують, відкидають без причини, просто з жіночої примхи, після двох років подружжя.

— Раю, і тобі не шкода... самої себе?

Вона зупинилася, півсхилена над валізою, кучеряві пасма волосся відрухово тріпнулися вбік.

— Ти хотів спитати, чи мені не шкода тебе. А себе? Чому ж я маю себе шкодувати?

— Хоч би тому, що не буде кому турбуватись про твої потреби. Адже ти не можеш закинути мені егоїзму...

— Андрію, я тобі скажу щиро. Коли ми одружувались, я думала, що буду відчувати постійно оту піднесеність, яка характеризує передшлюбний період. Але вона раптом зникла, розвіялась у буднях, мені безмірно скучно... бути дружиною.

— Ким же ти хочеш бути? Може, куртизанкою?

— Ні, просто вільною жінкою. Виклич, будь ласка, для мене таксі. Я за півгодини іду.

Андрій покірно підвівся з крісла й пішов у суміжну кімнату, де був телефон. Якою непривітною, навіть ворожою здалася тепер Андрієве вигідна родина квартира, до якої старанно й добайливо добиралися меблі, різні хатні прикраси. От і кінець ідилії, всім тим рожевим святам, що прикрашали буденне життя. Як недавно виблав собі Андрій жінку! А тепер? Що ж тепер? Поперше, всі знайомі скажуть, що вона його покинула через неможливий, деспотичний характер, ще чорт-зна чому. А він же навіть жодного разу не дорікнув своїй Раїчці, доглядав її, як дитину, виконував усі вимоги й бажання.

Годинник показував дванацяту годину дня. Сьогодні Андрій не пішов на роботу, бо Раїса попередила вчора про виїзд. Куди вона, власне, їде? Каже, що до матері, але мати не була підготована до того, ѹ Андрій не думає, щоб цей поворот був для неї приемним. Раїса хоче оформити розлуку. Для чого ѹ це? Може, любить іншого? Ах, яке дурне становище Андрієве! В двадцять сім років опинитись у "солом'яних удицях", вертатись до порожньої квартири, жити знову похмурум самотнім життям...

Андрій лише встиг набрати номер станції таєсі, як задзвонило в кухні. Дзвоник був кількаразовий, настирливий, тривожний, і тому Андрій швидко пішов відчиняти двері.

— Мамо!

— Андрію, любий, чи ти знаєш, яка в нас біла?

— А що?

— Тато покалічений машиною. Забрали до шпиталю. Я чула, відрізатимуть ногу...

Андрій гістерично склипнув.

— Та що ти, милий, — зніяковіла мама. — Будь мужчиною. Ще ж невідомо, як воно, справді, є. Чому ти такий нервовий?

— Мене кидає Рая, — сказав Андрій. — Якраз у такий час...

Мама видивилась на зятя, не вірячи своїм ушам, запитала тільки "що"? й поспішила на другий поверх.

Дочка зустріла матір, як завжди, привітно й веесло.

— Мамочко! А чому так рано? Власне, я збиралася до тебе, а ти наче попередила мос бажання. Та що з тобою?!

Мати вже зауважила спаковані валізи, все зрозуміла й вибухнула гіркою тирадою:

— Он як! Збиралася до мене? Скучно стало з чоловіком? Хотіла його кинути? Але даремно ти думала, що я тебе прийму. Даремно! Від такого чоловіка, як у тебе, не біжать до матері. Розумієш? А проте, я приїхала не для того, щоб перевонувати тебе. Тільки що мене повідомили про катастрофу на фабриці, де працює тато. Віч зараз у шпиталі, йому, можливо, відріжуть ногу, а ти...

Мама швидко відвернулася й ані слова не сказавши, вибігла з спальні. Так само не затрималася вона й на першому поверсі, лише кивнула прощально зятеві й зникла за дверима.

Андрій пішов до Раїси.

— Ну, викликати таксівку?

— Викликай. Тільки ж ми поїдемо... Куди ми поїдемо? Чому мама навіть не сказала, де той шпиталь? Ах, Господи!

Їхали довго, бо спинялися коло шпиталів. Раїса вискачувала з авта, питала в реєстраційній, чи є тут такий хворий, поверталася мовчки, й знову їхали. Нарешті, знайшли.

— Так, тут той, про кого ви питаете. А чого вам треба?

Раїса подалася на третій поверх із швидкістю ліфта. Вона не схотіла чекати на нього. А Андрій... плентався за нею, як собака. Дурне становище, надзвичайно дурне. Отак собі, ні сіло, ні впало, опинився на другорядному місці — кандидата на розведеного чоловіка, при чому, без якихось поважних причин.

Операція вже закінчилася. Ногу батькові таки відтяли, й на тому місці, де вона була, під тонким простирадлом виднілась западина.

Батько дивився напівсвідомими очима. Ось це дочка, а це — зять. Чому вони такі сумні? Він уже лишив поза собою межу страшного болю, йому здавалося, що не було жадної катастрофи, а тільки хотісь стукнув його по голові. Голова дуже боліла, а ось тепер скінчилось й нема підстав до суму...

— Тато!

Свєн ГУЦАЛО

НЕСПОДІВАНА НІЧНА РАДІСТЬ

В сон задувало свіжим краплистим вітром, чи може, світлом блискавки різнуло по заплющених очах, і від того прокинулись — і більше не спати. Дощі іноді шумлять важко, натужно, потоки води котяться круто, а це наче ж безшелесне лопотіння, рівне й одноманітне, і в безтурботній легкості цього дощу народився раптом твій легкий, піднесений настрій, народився зразу, як весняна квітка з-під снігу. А може він пойняв тебе ще раніше, тоді, коли ти спав, коли в атмосфері жило лише передчуття цього щасливого, святкового дощу?

От іще не бачив його, жодна краплина не впала на твою долоню, не стрельнула тобі в лоба, а от шум настроює на те, що безтурботний цей дощ і щасливий. Можливо так сподіваєшся тому, що й досі стоять перед твоїм зором густі місячні плями на підлозі, коли ти засипав, тиха й глибока ніч, яка не обіцяла негоди. І чомусь так і думаєш зараз, сидячи спиною до вікна, не виглянувши надвір, що ллеться цей дощ із чистого безхмарного неба, при великому місяці, що водяні бризки перемішалися там з місячними краплинами, усе в блиску й сяйві, кожна дощинка світиться зсередини хоч і пригніченим, але випростаним і живим огнем місяця. Знаєш достеменно, що неможливо це, а от напівсонною, ще не розбурханою душою сприймаєшся це так: має бути сухий дощ, сухе повітря, сухе місячне проміння.

Тепліше зодягаєшся і, не запалюючи світла, виходиш надвір, стаєш на порозі. І, що дивно, маячня сну не зникає хоч нема ні місяця, ні свічення краплин в його сяйві, та й неба зовсім не видно. А в обличчя б'є тобі теплим і наче аж солодкавим диханням дощу. Березневий сніг, за дні ще такий високий, тепер осів, опав, а тому дерева, які посеред заметів та кучугур здавалися нижчими, зараз ось повищали, ніби за вечір та частину цієї ночі попідростали. І штурпачня соняшників, залишене з осені на городі, теж підняло вище свої зламані спини, хоч і не випростало їх.

Безвітряна ніч, дощ падає рівно, і від снігу чується шамотіння, немов по його корі повзе сила-силенна мурах, і вони шарудять, потріскують свою лускою, і перелазячи одна через одну, пошумлюють то коротшим, то протяжнішим зітханням. Зненацька в небі народжується швидке миготливе світло, і тому що його не супроводжує грім і воно не схоже на блискавку, то так і хочеться чомусь назвати його беззвучним світлом. В його безголосості є щось моторошне, воно раптом поймає неба на заході, насичує простір, висвічує землю, надає нереальних обрисів деревам, а твоїм рукам — неприродного біло-тъмавого відтінку. Наче хтось присвічує на коротку мить, щоб крадькома зиркнути на землю, приглянувшись, що там відбувається.

Отак стояти, і в лиці тобі дихатиме весна, бо

— Що, доню?

— Болить?

— Ні, не болить. А про що ти?

— Та ж про вашу...

Раїса хотіла сказати "ногу", але зміркувала, що, можливо, до татової свідомості ще не дійшов отой наслідок жахливої події, і він перебував в стані післяперацийного спокою, навіть ще не знає, чим скінчилася операція.

При виході Раїса й Андрій зустрілися з мамою. Вона привітала лише з Андрієм, а на Раїсу не звернула ніякої уваги. Чому?

— Мамо!

— Ну, що ти скажеш?

— Мамо, що буде з ним?

— Те, що зі мною. Жили без тебе й проживемо. Не турбуйся!

День кінчався. Сонце останнім крайчиком зачепилося за верховіття дерев і готовувалось поринути в ніч, у свій законний відпочинок.

Знову було таксі, те, договорене ще зраніння. Воно мусіло відвезти Раїсу з її речами у... нове життя. Андрій мовчав, бо й що він мав говорити? Він уже приготувався до самотності, пережив у собі біль, погодився з тим, що кожна людина має право на власне уподобання... Правда, мама поставилася гостро до Раїси, та коли щось твердо вирішиш, ніякі мами не стримають.

Тепер уже Андрія почало розбирати зло. Чого тобі не вистачає? Їсти й пити? Особистої волі? Ну, то й поганяй...

А в Раїси були інші думки. Сьогодні вона переоналася, що життя не таке вже гладеньке, як їй здавалось. Ось її тато. Був велетнем, у п'ятьдесят років легко підносив тристафунтовий тягар, бігав, наче молодий. А тепер? Що тепер? Добре, що є любляча жінка, її мати, то ж вона заопікується калікою, перебере на себе весь тягар життєвих обов'язків. А вона? Куди вона йде? Правда, двадцять п'ять років це ще молодість, але ж буде сорок п'ять, п'ятдесят п'ять, шістдесят п'ять...

Речі Раїси, три великих валізки, стоять дбайливо спаковані, смішно було б розпаковувати їх тепер... Гроши є. Вистачить спочатку на готель, а потім на нову квартиру...

Та коли згадала Раїса оте порожнє місце під простирадлом, її охопив жах. А якщо пе трапиться з нею? Кому вона буде потрібна? Празда є такі спеціальні будинки, та краще в них не попадати.

А Андрій мовчав. Він навіть відсунувся від Раїси, старався не доторкатись до неї.

— Андрію!

— Ти на мене сердишся?

— Ні. Чому б я мав сердитись?

— І ти не хочеш мене ні про що спитати?

— Спитати? А про що саме? Захочеш — скажеш сама:

Таксі порівнялося з будинком, де вони жили. Раїса вхопила за плече шофера й попросила:

— Зупиніться. Ми вже приїхали.

А Андрієві сказала:

— Вибач. Це ніколи більше не повториться!

Т. Шевченко

Видубицький монастир
у Києві.

Офорт.

дощ цей приніс її з собою, хоч довкола ще зима й сніг. Темрява моргає беззвучним світлом, вимальовуючи перед тобою на коротку мить яскраву, ля克ливо насторожену картину нічного села, а потім знову ковтає її морок, і коли очі звикнуть до нього, тоді проступлять невиразні обриси деталей. Дощ цей бадьюрить, і чим довше прислухається до того шелесту, з яким п'є його сніг, тим дужче твоя безпричинна радість, вона охопила тебе всього, ти полегшав од неї — руки твої не такі важкі, а погляд пом'якшав і подобрішав, а думкам твоїм стало просторі й вільно, немоз підняли над ними стелю.

Знову ніч здригається від спалаху — велетенської білої конвульсії, знову виринають із півзатуття хати, вуличка за городами, чітко вималювана ріденькими деревцями та набіглою водою, а ще далі — сірувато-сутінкові рядна, якими застелило горби. І на ту мить, коли з'являється непевне світло, ти наче сам відсвічуєшся зсередини, ніби там прозорішає, стає все простіше і зрозуміліше. І дедалі сповняєшся переконанням, що несдмінно маєшувібрати в своє єство матію цього опівнічного дощу, шамотіння і шерех шорхкого снігу, несподіване тепло зимової зливи. Словнюєшся якоюсь дивною певністю, що все це не тільки тепер має для тебе значення, а й у майбутньому набере ще більшої ваги. Багато важитимуть охоплені полохливим світлом березки, які наче хочуть того світла й водночас бояться його. важитиме й те, як різко чорніє шматок старої бляхи під стіною, і те, як шкіра на руках стає зовсім неприродньою, тьмаво-білою, ніби руки в цю коротку мить починають жити якимось своїм, oddіленим од мого життям. Має значення, а зго-

дом матиме ще більше, й оце відчуття безпричинної радості, — треба затримати його в собі, не дати раптово зникнути, навтішатися ним досхочу.

Звідки ж воно? Отак неспогадано, посеред ночі, посеред сну? Нічого приемного за останні дні зі мною не сталося, не з'являлися до мене гарні думки, не обсідали голову передвесняні надії — звичайне буття, звичайні клопоти. Чого ж мені радіти, чим тішитись? Ні, таки це дивний-предивний подарунок, оцей стан — то хто ж тоді так розщедрився, вділив мені від своєї багатої душі? Що мало відбутися в мені, який збіг обставин мав статися в природі, щоб я прокинувся посеред ночі, стояв оце на зчовганому порозі і всім своїм обличчям відчував тепле віяння весни, її летіння?

Причиною всьому — дощ, який сіється на березневий сніг; та ще, можливо, спомин про те, що звечора небо чистісін'ке було, і потім у вікно заглядав місяць; та ще, либо, фосфорична яскравість отого нелукавого старанного підморгування, яке хоч і м'якливою, але повільною гриresoю проскакує по небу.

І довго не хочеться йти в хату, не хочеться переривати цю радість, щоб вона стала тільки спомином. Хай вона триває, хай їй не буде кінця. Нехай вона зупиниться. Бо чи є на світі хоч одна радість (а особливо — такий ось несподіваний, посеред ночі даний подарунок), який не хотілось б не наказати: зупинися мить, бо ти прекрасна!

А це ж такий дріб'язок — просто опівнічний теплий дощ на березневий сніг, пахнедалекою весною, нереальнє світло, схоже на відблиски з потойбічного світу...

Збірка "Запах кропу"

Тарас ФРАНКО

СОКРАТ

— Хто цей бородатий старець, що в гурті молодиків так гаряче дискутує і вимахує руками?

— О! Невже ви не знаєте нашого Сократа? — здивувалося одразу кілька афінців, повертаючи голови до якихось двох густо засмаглих чужинців у пишному азійському вбранні та з кепською аттицькою вимовою.

— Гм... Сократ? — зам'ялись гості, які, мабуть, вперше були в Афінах, та ще й на базарі. — А хто ж він за фахом?

— Го-го, за фахом... — Біля зайд швидко утворився гурт охочих потеревенити серед білого дня. — Він був раніше каменярем. Різьбив статуї. Навіть надгробки. Та більше любив молоти язиком і занехаяв господарство. Раби розбіглися від нього, тож мусив продавати майстерню.

— З чого він тепер живе?

— З дискусій. Має учнів чимало — цілими днями з ними розмовляє, навчає істині: "Пізнай себе самого". Не гребує втягнути в балачку і старших.

— Він учитель?

— Не простий. Відкинув лекції, замінив їх бесідами та диспутами.

— Чого ж вони вчать, ті диспути?

— Передусім трьом речам: скромності й помірності — тобто як загнудати свої почуття; хоробрості — як долати небезпеки й труднощі; справедливості — як берегти людські права й закони.

— Дивіться! — вигукнув один з чужинців, не дослуховуючись до суті Сократової філософії. — Який він рум'яний та енергійний. І лобисько могутні!

— А лисий як макогін, — вставив другий. — Хіба ваш мудрагель не боїться сонячного удару?

— А що йому Геліос вчинить, коли наш філософ увесь день на сонці!

— Та й на ногах нічого не має...

— Отак цілий рік іходить: ні спеки, ні холоду не боїться. А спробуйте-но з ним словесно зчепитись. Обов'язково з вас дурня зробить! Усі реготатимуть з вас...

— Та й перепити його ніхто не може, — похмуро вставив товстий афінець з підозріло синім носом.

— Еге, вже пробували з ним змагатись наші славні мочиморди Алківіяд та Арістофан. На бенкеті — під ранок — вони лежать під столом, а Сократ встає зі свого бенкетного ложа, йде до потоку, викупаетися та йходить весь день свіжий та бадьорий.

Тут встравя якийсь ремісник у фартусі:

— Тож він і силач страшений.

— Так-так, жоден не наважиться позмагатися з ним у силі. Замолоду, кажуть, був перший воїн у битвах.

— Одне кепсько, — гомоніли інші, — до ремесла не здатний. Взявся до філософії, а працю занехаяв. Його-то запрошують багаті молодики на обіди та вечери, а жінка з дітьми ледь не голодує...

— Чекай, приятелю, — обізвався один з гостей. Підійдімо до гурту та послухаймо його речей.

Підійшли. Сократ саме ставив своєму опонентові запитання, що здавалися зовсім простенькими і наївними.

— Слухайте, — здивувались чужинці, — в чому ж полягає його незвичайна мудрість? Такі запитання і ми змогли б ставити!

— Так, змогли б, — мовив один афінець, — але не в тому порядку, що Сократ.

Великий амфітеатр під акрополем переповнений вщерть. Всі сімнадцять тисяч місць занято. Забиті й проходи. Іде прем'єра Арістофанової комедії "Хмарі", де має бути і карикатурний образ Сократа. І коли на кін вийшов актор, захримований під великого філософа, і зачав блазнювати, на першій лаві театру почувся гучний регіт: якийсь бідно вдягнений чоловік аж за живіт брався од сміху. Всі пізнали у ньому Сократа.

— Наш філософ має тонке чуття гумору і дружнього шаржу, — весело перемовлялись афінці.

Проте поважні, імениті глядачі у ложах аж позеленіли від люті: вони, правителі Афін, гадали, що п'єса Арістофана дошкулить Сократа. Аж воно навпаки.

І його судили. Філософа звинуватили в тому, що він буцім то не шанує влади, згубно впливає на молодь, клить з правителів, глузує над релігією, баламутить уми простим людям.

Сократ на суді нічого не заперечував. Не каявся. Навіть відмовився від адвоката і не захотів, як це було заведено, тягти перед очі суддів своїх дітей, аби вони своїм плачем рятували тата...

Біснувались правителі у ложах своїх: мисливель мов би й не чув, що йому загрожують смерть — він в своєму останньому слові на суді вимагав "пританеї" в Афінах — безплатного будинку заслужених, тобто піклування про долю письменників, скульпторів, артистів.

Його засудили до карти на смерть...

Остання ніч перед стратою.

І сталося щось неймовірне, чого ніколи не буває: похмурі, мовчазні, непідкүпні стражники залишили незамкненими двері до темниці, а самі пішли геть.

Та Сократ не рушив з місця.

Десь опівночі хтось прийшов.

— Ти, Крітій?

— Я, вчителю.

— Приніс?

— Так.

— Став і йди.

— А може...

— Іди у світ і неси істину!

Чути було, як учень схлипуючи поцілував підлогу біля ніг філософа і пішов.

Перед Сократом стояв срібний кубок з рідиною.

Невдовзі почало розвиднятися. Дружно пропспівали півні. Сократ спокійно випив келих трунку.

Світлішало навколо.

Сократ ішов у вічність...

"У мандрівці століть"

ГОП!..

Усмішка

Усі стрибають. Дітлахи — через скакалку, космонавти — на Місяць, джигуни — в гречку. Певно в цьому щось таки є.

От і мені останнім часом дуже закортіло стрибнути з трампліна. Ну, не на сто метрів, — то було б з моого боку надто необережно, але все-таки... Завидки беруть, дивлячись, як десятирічні пострибайчики пурхають собі на лижвах, наче з ними уродилися, — а ти, людина, можна сказати, в розквіті сил і здібностей, можеш марнувати своє життя, так і не спізнавши цього незрівняного відчуття.

— Навчитеся, дядьку! Я теж колись не вмів, — підбадьорив сусідський Миколка, до котрого я після деяких вагань звернувся по консультацію.

Спасибі, він усе чисто мені розтолкував: і як ноги пружно згинати в колінах, і як самому нажилитися вперед, а руки, навпаки, залишати позаду.

— Ну, а коли вже плигнете, — стрільнув чорними лукавими очима, — тоді скажете гоп. Це не обов'язково, але я завжди так роблю...

І ось я стою на краю снігового урвища, яким збігає відполірована до блиску лижня. Мої ноги, за інструкцією зігнуті в колінах, зрадливо тремтять. Здається, цокотять зуби, але не дуже гучно.

— Пішли! — легенько торкає мене ззаду Миколка.

Лижви стрімко зриваються вниз, проте сам я, ніби вцуплений за полі, лишаюся на місці. "Гоп!" — мимохіт вихоплюється в мене тоді, як моя нижня частина проорює в снігу глибоку й довгу борозну.

Удвох з Миколкою ми старанно залагоджуємо лижню, і він повторює:

— Я ж вам казав, уперед, уперед треба нажилятися!

За другим разом ноги тремтять трохи менше, зуби, здається, зовсім утихомирися.

Наснажений вказівками, мало не орючи носом, я пролітаю схил, але на трампліні одна лижа з розгону врізається в сніг. "Гоп!" — волаю не своїм голосом, і якась пекельна сила жбурляє мене, наче з катапульти.

Підмуровуємо трамплін, руки дубіють. Миколка докоряє:

— Otto який же ви! Назад, назад їх відкидайте. Для рівноваги.

Втретє я вигукую "Гоп!" уже в повітрі, перекидаючися догори ногами і стаю сторчака в замет. Миколка тільки-но встигає мене відкопати, аж його кличуть додому — робити уроки.

Я сатанію. Сніг навколо трампліна побито, ніби вибухами снарядів, у високості зневажливо всміхаються холодні зимові зорі. Показую ім кулака — і знову кидаюся вниз. Хай хоч луснуть зо сміху, а я таки скажу гоп, коли треба. Бо в цьому, безперечно, щось є.

Л. Сашко

"Україна", 1970

3 НОВИХ ВИДАНЬ

Євангельський Ранок — український християнський місячник, ч. 1040-1041. Листопад-грудень, 1969. Детройт, США.

Kultura — Szkice, opowiadania, sprawozdania, No. 12/267, 1969, Parz. Wydawca: Instytut Literacki.

Крилаті — журнал українського юнацтва. Рік VII, ч. 12, грудень, 1969. Видає Центральна Управа СУМ. Редактує колегія. Нью Йорк-Брюссель. Стор. 24.

Життя і школа — орган українського вчительства та батьків у вільному світі. Двомісячник. Рік XVI, ч. 1 (126), січень-лютий, 1970. США. Стор. 30.

Українське Православне Слово — орган Української Православної Церкви в США. Ч. 2, лютий, 1970, р. XXI. Сауд Баунд Брук, США. Стор. 28.

Світло — український католицький місячник. Видається ОО. Василіяни, ч. 2 (566), лютий, 1970. Рік XXXIII. Торонто, Канада. Стор. 40.

Сумківець — квартальник Союзу Української Молоді Канади. Ч. 4 (12) і 1 (13) 1970, жовтень 1969, січень 1970. Торонто, Канада.

Юнак — журнал пластового юнацтва. Ч. 1 (79), 1970. Рік VIII. Видає Головна Пластова Булава. Редактує колегія. США. Стор. 24.

Дороговказ — орган вояцької думки і чину. Ч. 26 (45), жовтень-грудень 1969. Видає Генеральна Управа Союзу Бувших Українських Вояків у Канаді. Торонто, Канада. Стор. 28.

Крилаті — журнал українського юнацтва. Ч. 1, січень, 1970. Рік VIII. Видає Центральна Управа СУМ, редактує колегія. Нью Йорк — Брюссель. Сторін 24.

Християнський Вісник — орган Українського Євангельсько-баптистського Об'єднання Канади. Ч. 11-12, листопад-грудень 1969. Рік XXVIII, Вінніпег, Канада. Стор. 22.

Наше Життя — місячник. Видає Союз Українок Америки. Ч. 1, січень 1970. Рік XXVII. Філадельфія, США. Стор. 32.

Нові Дні — універсальний ілюстрований місячник. Ч. 240, січень 1970. Рік XXI. Видає В-во "Нові Дні". Торонто, Канада. Стор. 32.

Тільки но молодий французький композитор Жорж Бізе написав дві дії своєї опери "Шукачі перлин", як її включили до репертуару Паризького оперного театру. Вже призначили прем'єру, коли виявилось: не готова ще прикінцева третя дія. Лібретисти М. Карре та Е. Кармон ніяк не могли придумати, чим кінчати твір. Становище врятував директор театру, що сердито вигукнув: "Та хай вони всі згорять!" Отже, оперу й вирішили завершити пожежою.

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

НОВА УПРАВА ФІЛІЇ ОДУМ-У ЧІКАГО

8-го лютого 1970 року в домі ОДУМ-У при 2516 Вест Дивіжен вул. відбулися річні загальні збори філії ОДУМ-У Чікаго.

До президії зборів вибрано Василя Ковальчука на голову та Ліну Степову на секретаря. Звітували члени управи та члени контрольної комісії. Після звітів та уділення абсолюторії старій управі, вибрано нову в такім складі:

Віктор Войтихів — голова, Василь Коновал — секретар, Василь Ковальчук — скарбник, Ліда Хованська — організаційний реф., Валя Пошиваник — референт юнацтва, Василь Вестеровський — культ-освітній референт, Іван Іващенко та Олексій Коновал, які є членами ГУ ОДУМ-У, вибрані членами до управи філії.

До контрольної комісії вибрані: Володимир Косогор (голова), Андрій Кушнір та Михайло Будько.

Новообраний голова філії Віктор Войтихів є наймолодшим головою філії на протязі двадцяти років існування філії в Чікаго. Спершу він був одним з активних членів ОДУМ-У з початку засновання, пізніше його переведено до старшого ОДУМ-У з найкращими знаннями з української мови, історії та літератури. Деякий час був виховником та членом управи філії. Він належить до струнної оркестри філії та є одним з найкращих мандоліністів (сольові партії в оркестрі виконує він) та членом ансамблю бандуристів ОДУМ-У.

Управа філії, яку тепер очолює Віктор Войтихів, матиме цього року багато праці, бо цього року філія відзначає своє двадцятиріччя, як рівночасно і цілого ОДУМ-У. З нагоди 20-ої річниці філії 17 травня 1970 року в Шопен школі в 6-тій годині вечора відбудеться одумівський

Віктор Войтихів

концерт з участию всіх мистецьких одиниць. 24 травня планується повторення цього концерту на півдні Чікаго.

Мистецькі одиниці філії вже розпочали підготовку до Ювілейної Зустрічі ОДУМ-У в Канаді на день Незалежності в США, на яку з Чікаго поїде струнна оркестра, бандуристи, танцювальна група та ін.

НА СВЯТИ ДЕРЖАВНОСТИ І СОВОРНОСТИ

Як минулого, так і цього року хор "Молода Україна" виступив в концертovій частині величавого Свята Державности і Соборности України, що відбулося в неділю 25 січня, 1970 року в Торонто. В найбільшій концертovій залі міста Массей Гол, в присутності відомого приятеля українців і всіх інших поневолених народів дост. Джана Діфенбейкера, сенатора П. Юзика і кількатисячної публіки наш хор проспівав "Пісню про Чорне море", "Про-

щай, прощай" та нову чудову пісню в своїм репертуарі "Люблю Полісся", слова І. Баглая, музика П. Процка. Свято влаштувало місцевий відділ КУК.

ПРО ЗУСТРІЧ ОДУМ-У США Й КАНАДИ

Перше засідання організаційного комітету зустрічі ОДУМ-У США й Канади з українським громадянством, присвяченої 20-ї річниці ОДУМ-У відбулося 3-го січня.

Організаційний комітет призначив дату зустрічі — 4-го й 5-го липня 1970 р. та намітив про візоричну програму зустрічі:

У суботу 4-го липня відбудеться концерт одумівської самодіяльності, великий бенкет та забава в Торонто.

У неділю 5-го липня — польова Служба Божа, спільній обід, офіційна частина зустрічі, дефіляда, спортивні змагання, ватра.

Програма зустрічі 5-го липня відбудеться на оселі Української Православної Катедральної Громади св. Володимира — "Київ", біля Торонто.

До організаційного комітету зустрічі належать: В. Педенко — голова, Л. Ліщина і В. Росинський — заступники, П. Родак, О. Харченко, М. Лебединський, М. Валер, І. Данильченко, О. Юхименко, Вадим Коржанівський, Василь Коржанівський, В. Духнай, Л. Сотник, Б. Яремченко, М. Співак, А. Білоцерківський, О. Ромас, О. Коновал, В. Коновал, В. Корсунь, Іващенко, В. Цвітков та Є. Кальман — члени.

Докладніші інформації про програму зустрічі друкуються в чергових числах журнала.

Організаційний комітет

ДО ШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ

В ч.. 174 "МУ" на стор. 18, середня колонка, в одинадцятому рядку знизу просимо виправити В. Гладун на В. Сандул. Просимо п-ні В. Сандул вибачити нам цей недогляд.

Редакція

ВІДВІДИНИ

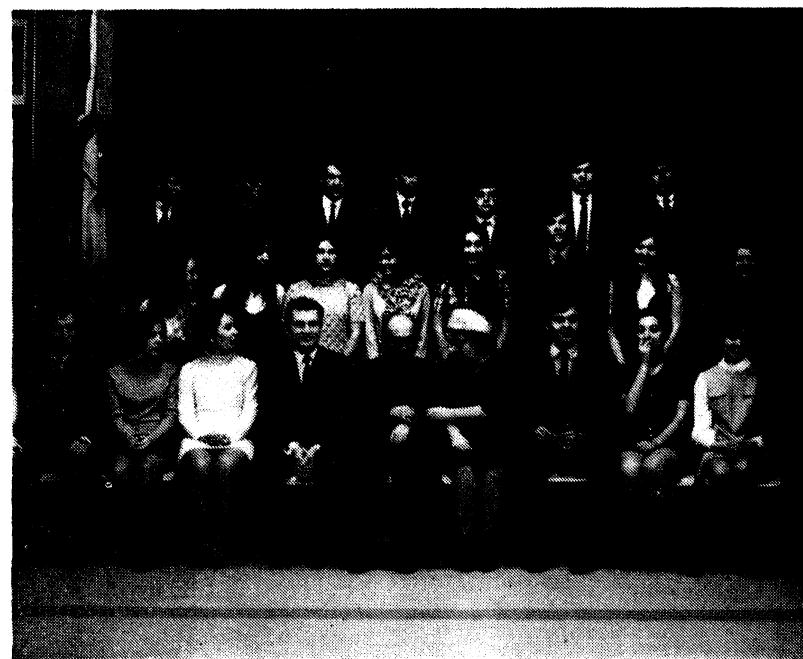
В неділю, 14-го грудня м. р. щість членів Головної Управи ОДУМ-у Канади відвідали філію ОДУМ-у в Лондоні, Онт.

Вони були присутні на Службі Божій, по закінченні якої о. Дебрін тепло привітав гостей з Торонта.

Після смачного обіду відбулися збори ОДУМ-у в присутності прихильників ОДУМ-у.

На порядку денному стояли звіти членів Головної Управи та голови лондонської філії, участь лондонської філії в ідеологічній конференції та зустрічі, присвяченій 20-річчю ОДУМ-у, питання та дискусії. Чимало часу було присвячено обговоренню праці одумівців у Торонто й Лондоні. Лондонські одумівці сповнені завзяття поліпшити свою працю і зміцнити філію.

Щирі й конструктивні розмови точилися ще й під час вечірі, на

Головна Управа ОДУМ-у в Лондоні, Онт.

яку членів Головної Управи запросила родина Яремченко.

Члени Головної Управи сер-

дечно дякують філії ОДУМ-у в Лондоні та родині Яремченко за тепле прийняття. **Марія Бойко**

ЩИРЕ ВІДЗНАЧЕННЯ

В суботу, 24. I. 1970 р. друзі з ріднею п-ва М. і Т. Педенків в Лондоні, Онт. влаштували їм у парафіяльній залі Української Православної Громади несподіване ювілейне прийняття, з нагоди 70-ліття п. Михайла та уродин його дружини п-ні Тетяни.

Заходами пань Г. Володченко, К. Рибка і М. Овчаренко, численне громадянство, цілком несподівано для ювілятів стрінуло їх при вході оплесками й многоліттям, а потім при вечері щирими привітами, і на згадку події, дарунками. Господиня вечора, п-ні Г. Володченко привітала від присутніх ювілятів і вручила їм грошевий дар від всіх на закуп бажаної речі і кілька окремих дарунків (від сина Віктора й невістки, похресниці Зіни Едгар з Володченків, родини Яремченків, тощо). У привітах і побажаннях п. п. Б. Яремченко — зять ювілятів і Голова Громади, о. М. Дебрін та В. Тацюк дали належну оцінку шановним ювілятам в їхньому родинному житті та знайшій діяльності у громаді.

Прибувши з рідних земель з останньою еміграцією до Лондону, Онт. п-во М. і Т. Педенків,

поза буденною працею, активно включилися в розбудову працьківської Церкви й громади; п. Михайло, як довголітній член управ громади та виконуючий дяківство у церкві, а п-ні Тетяна у відділі Союзу Українок Канади ім. Кн. Ольги. Свідомість громадських обов'язків поставила їх у перші ряди активу громади. Їхнім успіхом треба також уважати належне, хоч у трудних скітальських обставинах, виховання дітей: дочки п-ні Віри, заміжня Яремченко, та сина Віктора, учителя середньої школи у Торонті й чільного провідника одумівської молоді.

В своєму слові п. М. Педенко, схвилюваний несподіванкою, коротко, але сердечно, дякував від сеbe й дружини громадянству за пошану, вряження ювілею, участь та обдарування.

Вечір відбувся в дружній атмосфері. Всі відчули приемність сповнення обов'язку, бо вшанували поважний вік і працю своїх людей, які заслуговують на таке відзначення.

Зі збірки на рідну пресу призначено \$9.00 на "Молоду Україну". Всім щира подяка, а ювілятам М. і Т. Педенкам бажаємо Многих Літ!

ПРИВІТАННЯ З НОВОСІЛЛЯМ

В суботу 7. 11. 1970 р. приятелій знайомі п-ва Василя й Марії Симоненків в Лондоні, Онт., заходами пань О. Співак і Т. Ноженка врядили їм входини до новонабутого й посвяченого вже будинка, в якому вони оселилися.

П-во В. і М. Симоненки з донечкою Вірою прибули минулого осені на сталій побут до Лондона — з Монреалу, де вони були членами Соборної Громади Св. Софії. Їхній син Володимир перевівся в м. Гемилтоні, Онт.

Всі приявні на прийнятті, за старим українським звичаем, дружньо привітали новосельців на новому місці побуту, бажаючи їм і всій родині щастя, здоров'я й життєвих успіхів. Господарі дому, приємно вражені, щиро дякували всім за дружнє ставлення до них. На кінець прийняття, на заклик п. М. Співака, п-ні Л. Койляк і Т. Ноженко перевели збірку на рідну пресу, з якої на "Молоду Україну" приділено \$8.00.

Щира всім подяка, а новосельцям В. і М. Симоненкам бажаємо щастя й здоров'я при новому домашньому отинці.

ГАРНА НЕСПОДІВАНКА

Одумівці й друзі влаштували Лізі й Олексієві Звірховським несподіванку - прийняття в 15-ту річницю їхнього щасливого подружнього життя. Прийняття відбулося в залі Української Православної Громади в Торонто 16 січня 1970. У прийнятті взяло участь понад 60 осіб — друзів родини Звірховських. Привітавши ювілятів, друзі засіли до виповнених перекусками й напитками столів, продовживши вечір танцями.

Ліза й Олексій Звірховські — батьки одумівки й юного одумівця — завжди активні при таборах Юного ОДУМ-у, підготовці й переведенні зустрічей ОДУМ-у та інших одумівських імпрез.

На ювілейному вечорі переведено збірку на українську пре-

Ліза й Олексій Звірховські

су, з якої \$30.00 призначено на "Молоду Україну" та \$18.00 на "Українські Вісті".

ВШАНУВАННЯ МИСТЦЯ

В суботу, 21 лютого 1970 року українська громада Торонто і околиць вшанувала 65-літню працю корифея української сцени Григорія Ярошевича-Манька бенкетом з концертовою програмою та забавою. Понад 600 осіб зібралися в розкішній залі Українського Дому, щоб спільно відзначити ювілей мистця і висловити йому признання. В добірній мистецькій програмі взяв також участь одумівський дівочий хор та ансамбль бандуристів ім. Г. Хоткевича. Наши співаки в супроводі бандуристів проспівали дві пісні "Колискову" — сольо Ганна Черняк, та "Україно зоре моя". Диригувала хором цим разом Надя Цибенко.

З МИНУЛОГО

ЗЕМЛЯ ПОМОГЛА

Печеніги ніколи не були дружинами слов'янства. Зрозуміло, що наші предки відповідали негостинним кочівникам взаємністю. Літописи зберегли нам такий випадок. У записах 997 року залишилася загадка про білогородський кисіль. (Білогородка — нині невеличке село під Києвом, а колись це було значне місто Білгород на Ірпені).

За свідченням літописця, печеніги несподівано навалилися на це місто і взяли його в тривалу осаду. У Білгороді почався голод. На це й розраховували хитрі кочівники. Коли, на їхню думку, слов'янам нічого було й на зуб узяти, печеніги запропонували осадженям здатися.

Але білогородці теж були не без царя в голові. За порадою старого чоловіка нашкrebli вони з усіх закутків останнього борошна, наварили киселю і опустили його в колодязь, а в другий — ситу, медовий напій.

Коли прибули печенізькі пос-

ли і сказали, що вам, мовляв, краще здатися на нашу ласку, аніж померти голодною смертю, білогородці гордо відмовилися.

— Про який голод може бути мова, — відповіли, — коли ми маємо поживу від самої землі. Ось — покуштуйте.

Печеніги здивувалися із щедрот землі слов'янської і... відступили.

Білгород залишився вільним містом.

ВОДОГІН КОПЕРНИКА

Геніальний польський вчений Миколай Коперник (1473-1543) уславився як реформатор астрономії, творець геліоцентричної системи світу. Та величезну вагу цього відкриття було гідно оцінено тільки після смерті автора. Сучасники ж, серед яких він жив і працював, знали його передусім як доброго лікаря, вправного інженера і визначного адміністратора.

У багатогранній діяльності Коперника неабиякий інтерес становить напівзабута тепер сторінка — спорудження водогону в місті Фромборку.

Системи водопостачання у ве-

ликих містах Європи в першій половині XVI ст. вже були, але дуже примітивні. Воду піднімали з водоймища вручну, цеберками з допомогою відомого всім журавля, й спрямовували самопливом дерев'яними рурами. Коперник створив водогін з механічним підніманням води на велику висоту і розподілом її під натиском. Для цього на річці Байді, що протікала неподалік Фромборка, під його керівництвом побудували греблю, дамбу, шлюз та відвідний канал до міста — завдовжки близько чотирьох кілометрів. Канал проходив під баштою з пристроями, які піднімали воду.

Це був перший у світі міський водогін під натиском, і служив він людям понад двісті років.

—○—

В цьому році м. Феодосія в Криму святкуватиме 2.500-річчя від свого заснування. Хоч в міському парку височить старинна башта, якій майже 1000 років, проте археологи встановили, що місто засноване було в половині шостого століття перед Р. Хр.

(У. П. С.)

"НАТАЛКА ПОЛТАВКА" В ПАРИЖІ

Майстрів ще дореволюційного українського театру радо вітали Петербург і Рига, Варшава і Тифліс. Часто надходили запрошення й з-за кордону, але відомство культури тодішньої Російської імперії залишало їх без уваги. Нарешті 1893 року мистецьким колам Франції вдалося доМогтися свого: уряд дозволив нашим землякам виїхати на гастролі. Однак жодну з українських труп, що існували на той час, офіційні особи не рекомендували. Тому ухвалено було створити новий колектив. Формувався він у Криму й Одесі, запросили сімдесят акторів та оркестрантів з різних театрів. Очолив трупу відомий антрепренер Г. Деркач.

Усі вже наготовилися до подорожі, аж раптом уряд відмовився субсидіювати поїздку. Тоді в Одесі, Києві, Харкові, в Криму й на Кубані аматори театрального мистецтва зібрали пожертвування й передали антрепренерові.

Дороги Франції гостинно стелилися під ноги. До Парижу дісталися, як уже на Ейфелевій вежі вечір вив кубильце. Й одразу — в театр, бо квитки було вже розпродано.

І ось піднято завісу, на кону стояли всі артисти в національних українських строях — і до залі вроочисто полинула "Марсельєза". Парижани підвелися з місць, приєднали до хору свої голоси. А коли вщухли останні акорди, з публіки почулося: "Легімне Україне!" і гості заспівали Шевченків "Заповіт".

Гастрольний репертуар трупи складався з двох п'єс: "Наталки Полтавки" І. Котляревського та "Назара Стодолі" Т. Шевченка. Розпочали першою. Вистава мала надзвичайний успіх, наступного "чя газети "Фігаро" та "Пті пірізъєн" вмістили захоплені відгуки.

У столиці Франції театр дав десять вистав. Особливо полонили "Вечорниці" з "Назара Стодолі", що завершувалися вогняним гопаком. Після гастролей українців гопак надовго став у Парижі модним танцем.

Розголос про українське театральне мистецтво був широкий, трупу Деркача запрошували до Відня й Будапешта, до Бельгії, Англії. Та виступивши ще в Бордо й Марселі, артисти повернулися на батьківщину.

О. Олійник
(*"Україна"*, 1970)

МОНЕТА БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ФАКТ ЧИ ВИГАДКА?

Дяк Григорій Кунаков запнув вікно рядиною, ще раз перевірив засув на дверях — і тільки тоді сів до столу. Хай там що, а в Жечі Посполитій нинки дивись та озирайся. Хоч Кунаков і посол, а мусить пильнувати, аби не довідалися ляхи, що, крім королівського двору, буває він де-інде, за таємним завданням московського царя вивідує про справжнє становище в Польщі і особливо на Гетьманщині, де ось уже другий рік як став на герць з Яном Казимиром хоробрій Богдан Хмельницький. Сьогодні почув особливу звістку, що напевно зацікавить государа.

Дяк устромив перо у великий мідний каламар, трохи подумав і вивів: "А в Чигирине, де учнили Богдан Хмельницький м'янзу і денги делают, а на тех новых денгах на однай стороне ево, Богданово, имя"...

Чи ж гадав Григорій Кунаков, що через двісті п'ятдесят років навколо цих слів спалахнуть суперечки між істориками, що одні йому повірять, а інші назвуть збирачем сумнівних піктограм?

Але фразу було написано. Після царя ніхто не звертав на неї уваги, аж поки не з'явилася ця чудернацька наука — нумізматика. Диваки-колекціонери вишукували рідкісні монети, описували їх, укладали каталоги. Дійшла черга і до "грошей Богдана Хмельницького". Отоді й розвели руками фахівці: мали вони опис, знали рік карбування, та самої монети ніхто не бачив. Злотники Володимира і ті знаходять в українській землі, а цієї як не було. "Таки не було, — казали одні, — все те вигадка". Ін-

ші, навпаки, переконували, що Богдан Хмельницький вже на другий рік визвольної війни зачував власний монетний двір, і що це була не примха гетьмана, а конча потреба, аби регулювати грошевий обіг, ціни, а головне — поліпшити податкову систему. Хмельницький мав у Чигирині чималі запаси срібла, то чому не карбувати монету? Адже власний грошовий знак — свідчення державності.

Особливо жвава полеміка точилася в двадцяті роки, коли надрукували працю М. Слабченка про господарство за часів Хмельницького і статті І. Кріп'якевича у часописі "Стара Україна". Вчені наче поділилися на два табори: "Так" і "Ні". Кілька томів "Записок історичної секції Всеукраїнської Академії Наук" за 1926 рік висвітлювали дискусію. Перевагу здобули історики, які заперечували правдивість інформації Григорія Кунакова. Але... Питання так і залишилося відкритим, і пізніше до нього поверталось чимало дослідників. Бо переконати одна одну сторони не зможуть, доки не знайдуть самої монети або дуже вагових історичних джерел.

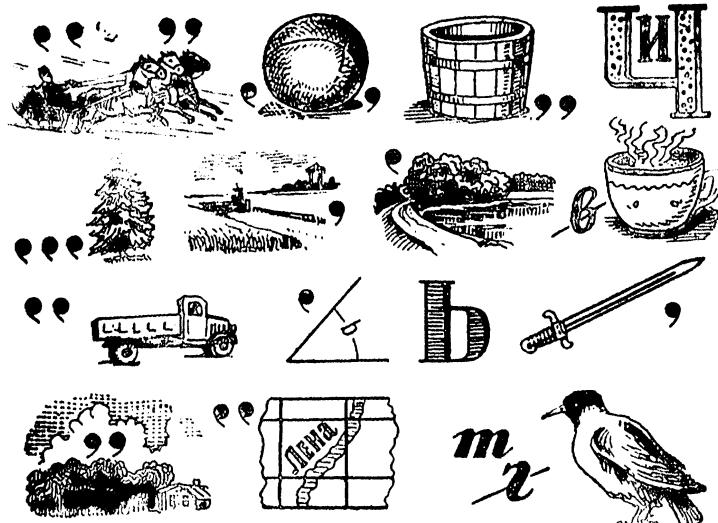
І ось нова звістка: в Головному архіві давніх актів у Польщі відшукали лист до Яна Казимира від Станіслава Потоцького, який скаржиться на Хмельницького, що той позбавив короля грошової монополії і карбувє свою монету. А незабаром, досліджуючи французькі газети XVII століття, науковці надібали повідомлення, що в Україні випускають власні грошові знаки. Здавалося б, чого ще треба! Але скептики заперечно кивають головою. "Хто зна?" — кажуть вони. — Не виключено, що три географічно не пов'язані документи мають одне сумнівне джерело".

Отже, чи карбував гроши Богдан Хмельницький, ю досі загадка. Таємнича і цікава загадка, яку поки що не поталанило розв'язати нікому.

А може, в чийсь приватній колекції лежить та монета, що завдала стільки мороки вченим?...

В. Туркевич
(*"Україна"*, 1970)

Чи знаєте Котляревського?

Відповідь на "Спробуйте прочитати" в ч. 176.

Спочатку слід читати по кружечках на більшому колі, пропускаючи щоразу по три кру-

жечки, а потім вже на меншому.

Якщо правильно відгадано, то прочитаєте рядки з вірша Тараса Шевченка "На вічну пам'ять Котляревському".

ЦІКАВИНКИ

Самиця синього кита, що годує мала, дає за добу близько 600 літрів молока. У ньому до 50 відсотків товщі, тоді як у коров'ячому — всього 3—5 відсотків.

Вужі можуть знаходитися під водою більше як 1,5 годин.

Нині в Індії 4 тисячі слонів, а п'ятдесят років тому їх було 40 тисяч.

Є бджоли, які виробляють кислий мед. Вони не мають жал.

Деякі глибоководні риби реагують на електричний струм, величина якого менша за стомільйонну частку ампера.

Яйце колібрі менше горошини, його вага 0,2 г. Яйце струсява жить один кілограм.

Корольоць, найменший із птахів нашого краю, знищує за рік 10 млн. дрібних комах.

Червона дика курка — родовідниця сучасних свійських курей — живе в Індії. Її загрожує цілковите винищенння: рибалки з пі-

р'я роблять штучних муж, чудову принаду для риби.

Еулахон — чи не найжирніша серед риб. Індійці, наприклад, сушать її, потім протягають через тіло гнота, закріплюють у підставці і запалюють. Така "свічка" горить яскраво і довго.

Незвичайну скованку від ворогів мають маленькі риби з родини фієрасфірів, які живуть поблизу берегів Центральної Африки. Помітивши небезпеку, вони ховаються у велику черепашку живої перловиці. Деякі знаходять притулок навіть в середині голотурії.

Якщо з'єднати усі капіляри людського тіла, їхня довжина становила б майже 100 тис. км., що у 2,5 рази довше за земний екватор.

Колючки гледичії можна використовувати як грамофонні голки. Гучність при цьому зменшується, але голос стає м'якшим, приемнішим.

В Австралії і Новій Гвінеї трапляються гігантські бабки тітанолабіс колоссус, розмах крил я-

РЕБУС

Ребус — загадка з комбінаціями малюнків, літер і цифр, в яких зашифровані слова чи фрази. Перед деякими предметами які вказують скільки літер треба і після них можуть стояти коми, викреслити на початку слова чи в кінці його. Щоб розгадати ребус треба підряд записати його літери, цифри і слова, підказані малюнками, викреслити з них зайлів літери. Відділивши слова, ви прочитаете текст.

В цьому ребусі зашифровані рядки відомої пісні з одного з творів І. Котляревського. Пригадайте, з якого твору і хто співає її?

Будеш, батьку, панувати
Поки живуть люди;
Поки сонце з неба сяє,
Тебе не забудуть!

М. Литвин

ких досягає 20 см. Тубільці полюють на них за допомогою лука і тоненських стріл.

Серце у колібрі скорочується за хвилину більше ніж тисячу разів.

Іхтіологи встановили, що акули найбільше бояться раптово розкритої строкатої парасольки.

У їжака на одному квадратному сантиметрі шкіри росте 15 голок.

—○—

Оригінально полюють на ховрахів сріблясті чайки. Помітивши гризуна, вони стрімко падають униз і відразу ж піднімаються з ним вгору, щоб потім кинути здобич з висоти на землю.

—○—

Морські птахи Нової Землі з'являють за літо в Баренцовому морі понад 12 тисяч тонн риби.

—○—

Сіра курілка, зачувши небезпеку, розкочує з гнізда яйця на всі боки, щоб потім зібрати їх знову. Їх у гнізді буває до 25.

ВІКТОРИНА УКРАЇНОЗНАВСТВА

Товариство Одумівських Приятелів на бажання читачів продовжує вікторину українознавства і за-прошує українську молодь взяти участь у ній.

Умови вікторини

- Вікторина розрахована на учнів курсів українознавства та студентів віком до 21 року.
- Хто дасть найточніші та вичерпні відповіді на запитання отримає нагороди.
- Листи з позначкою "вікторина" надсилати на адресу "Молодої України". Крім адреси та прізвища просимо писати: 1. яку школу Ви відбуваєте або скінчили, 2. до якої молодечої організації належите. Жюрі хоче крім персонального першенства визначити також першенство школи та організації.
- Останній термін надсилання відповідей — 30 липня 1970 р. (враховується дата на поштовому штемплі листів).

Нагороди

Перша: 50 дол.
Друга: 20 дол.
Третя: 10 дол.

10 заохочуючих нагород: річна передплата "Молодої України".

ЗАПИТАННЯ ВІКТОРИНИ

- По яких височинах, низинах та горах проходить кордон України та з якими державами вона межує?
- Назвіть найголовніші центри транспортного машинобудування України.
- Скільки вищих учбових закладів має Україна? Назвіть найстарший та наймолодший університети.
- Назвіть найвизначнішого українського кінорежисера та головні його твори.
- Назвіть архітектурні пам'ятки, що пов'язані з такими іменами: а) І. Григорович-Барський, б) І. Шедель, в) П. Римлянин, г) Б. Меретин.
- Назвіть гідроелектростанції дніпрового каскаду.
- Скільки професійних театрів має Україна? Назвіть усі театри опери та балету.
- Назвіть 6 спортивців України, які нагороджені золотими медалями на Олімпійських іграх.
- Назвіть два твори О. Гончара і подайте їхню тему.
- Назвіть 10 літературних творів та їх авторів, що були екранізовані українськими кіно-студіями.

**

Наслідки вікторини будуть оголошені у липневому числі "Молодої України".

Відповіді на ці питання можна знайти в українських книжках, підручниках та періодичній пресі.

За дальшими інформаціями у цій справі слідкуйте за наступними числами "Молодої України".

Товариство Одумівських Приятелів

N. Лойовська

ТАБОРОВИЙ СОН

Темна нічка табір вкрила
Тишею усе сповила,
Лиш маячить постать сіра,
То на стійці він стоїть.

А в небі місяцю й байдуже,
Що юначе серце б'ється дуже,
І що може десь під боком
За ним стежить пильне око.

Коменданте любий друже,
Ти дівчат теж любиш дуже,
Тож дозволь хоч на хвилину
Побачить любу дівчину.

Заглянути в її очі,
Що мов зорі серед ночі
Та й почути з уст дівочих
Чарівне слово "люблю"

А ти, добрий духу ночі,
Коменданту закрій очі,
Сон навій йому в цю мить.
Хай він спокійненько спить.

Може й вийшла б на хвилину,
Аж прибула друга зміна
І подавсь наш неборака
У долину до барака.

На порозі обернувся,
До місяця усміхнувся,
До подушки пригорнувся
Та й заснув спокійним сном.

(Із збірника "Вісти табору Юн. ОДУМ-у ім. І. Котляревського").

27. VII.—10. VIII. 1969 р.

ДОРОГІ ЧЛЕНИ ТОП,

сердечно дякую Вам за запровадження "Вікторини Українознавства" на сторінках "Молодої України", яка нагадала мені роки навчання в українській школі.

Чотири роки тому я закінчила курси українознавства ім. І. Котляревського і може дещо й призабулося з того, що вчилася там. Вікторина спонукала мене думати і пригадати забуте, а також шукати в пресі відповідей на різні цікаві питання, зокрема про сучасне життя в Україні.

Вважаю, що вікторина сприяє розвиткові мови та поширює знання і світогляд нашої молоді.

Шкода, що в минулі роки не було її.

З пошаною

Оля Огоновська

N. - J. SPIVAK LTD.

R. R. 1,
LONDON, ONTARIO
(Pre-mix concrete)

ГУМОР

— Ох і важко жити на світі чесним людям!..

— Ну, то нехай уже ім, а тобі чого?

—о—

Якось в товаристві засперечали чоловіки, які жінки темпераментніші — біляві чи чорняві.

— Зверніться за поясненням он до тієї дівчини, — сказав хтось, — вона була і бльондинкою, і брунеткою.

—о—

— Скажіть від чого помер Іван Захарович?

— Невідомо. Лікарі не могли визначити його хвороби.

— До жаху скрітна людина!.. За життя ніхто не зізнав, з чого він жив, а тепер ніхто не знає від чого він помер.

—о—

Мадам Дюпон придбала льотерійний квиток.

— Якщо я виграю, то куплю собі нову сукню.

— А якщо ні? — запитав чоловік.

— Тоді купиш ти.

АРКА ЗАХІД

2282 Bloor Street West

Toronto 9, Ontario

Tel.: 762-8751

В нас можна набути книжки, українські часописи та журнали, пластинки, друкарські машинки, різьбу та кераміку, полотна, нитки і вишивки.

Маємо великий вибір дарунків на різніоказії.

Просимо ласкаво нас відвідати!

ПРЕСОВИЙ ФОНД

Дубилко Іван, Торонто, Канада	\$5.00
Неліпа Г., Вітбі, Канада	6.00
Мірошниченко А., Вудсайд, США	2.00
Лисенко Іван, Чікаго, США	2.00
Фашук Віктор, Чікаго, США	2.00
Шкрабець Григорій, Чікаго, США	2.00
Куряча Катерина, Філадельфія, США	2.00
Шевчук Володимир, Філадельфія, США	2.00
Стокальський Іван, Ірвінгтон, США	6.00
Малий М., Колігвуд, США	1.00
Бережний Степан, Олдгем, Англія	2.56
З үродин в п. Марії Бережної, Лондон, Англія	8.50
Лойовська Н., Торонто, Канада	1.00
Ходаченко Михайло, Торонто, Канада	2.00
Гурський П., Філадельфія, США	3.00
Сидорець Григорій, Трентон, США	2.00
Таборовська Е., Торонто, Канада	1.00
Косовська Ніна, Чікаго, США	5.00
Олексій Григорій, Дітройт, США	1.00
З весілля Ольги і Дмитра Александрова, Чікаго, США	39.00
Всім жертводавцям сердечно дякуємо за допомогу!	

Адміністрація

—о—
— Ти притягаєш Стукала до суду, за що?

— Та він же мене назвав ослом!

— А чому ж ти не ображаєшся, коли я тебе так називаю?

— Ти — то інша річ... Ти мене з дитинства знаєш...

—о—
— Тут два більярди і майже тридцять київ. Для чого так багато?

— На випадок бійки між гравцями, щоб і глядачі змогли взяти участь.

—о—
— У вашому супі ось плаває мертва муха...

— Цього не може бути! Мертва муха не може плавати.

Concrete Forming London Ltd.

LONDON, ONTARIO

(Foundations and floors.)

—о—

— Дайте мені, офіціантко, курча, але не старше трьох років.

— У нас курчата без метрик.

—о—

— Очевидчаки, твій покійний чоловік до божевілля любив тебе?

— О, так! Ця людина була на все здатна.

—о—

— Моя мрія — мати автомобіля.

— А я була б задоволена хоч би шофером.

—о—

— Яка найвища кара за двоєжонство?

— Дві тещі.

—о—

— То ви кажете, ваш наречений займає дуже високий пост? А де ж він працює?

— Він поліцай. Його пост — на розі двох найголовніших проспектів.

УКРАЇНСЬКА ФІРМА
ОПАЛОВОЇ ОЛИВИ

ALASKA Fuel Ltd.

425 Jane Street

Toronto 9, Ontario

24-годинна скора і солідна
обслуга!

Чищення і направа форнесів
безплатна.

Телефонуйте вдень і вночі

на телефон: 766-3040

ОБСЛУГА ГАРАНТОВАНА!

Ціна 50 центів
в США і Канаді

return to:
МОЛОДА УКРАЇНА
Administration
P. O. Box 416
WILLOWDALE 442, ONT., CANADA

ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ОПАЛОВА ФІРМА
**FUTURE FUEL OIL
LTD.**
& Service Station
945 BLOOR STREET WEST
Toronto — Ontario
24-ГОДИННА СОЛІДНА
І СКОРА ОБСЛУГА!
Чищення і направа форнесів
бесплатна.
Скористанте з доброї нагоди
і замовляйте оливу в нас.
Наши телефони:
Tel. Office: LE 6-3551
Tel. Night: RO 2-9494

MR. W. LITWINOW,
343 CONCORD AVE.,
TORONTO 4, ONT.

182

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- платить за ощадності від 5% до 8%
- удає високі, дешеві і на догодні сплати позички
- асекурує ощадності до \$2,000, а позички до \$10,000.
- щоденне і вечірнє управління.
- особисті чеки, довірочні повери, ввічлива обслуга, ефісто чи поштою.
- модерні і вигідні приміщення.
- 17 літ на послугах рідного народу.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ,
ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ
В КРЕДИТОВОМУ СОЮЗІ!
при 406 Бетурст вулиці,
Торонто 2Б, Онтаріо
Тел.: ЕМ 3-3994

ROCHESTER FURNITURE CO. LTD.

WAREHOUSE STORE

Великий вибір хатніх меблів:
віталень, спалень, їдалень,
холодильники, пральні
машини, електричні і
газові печі, телевізори, радіо.

423 College Street
Toronto. Ontario
Telephone: EM 4-1434

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ

БРАТСЬКА ЗАПОМОГОВО-ОБЕЗПЕЧЕНЕВА ОРГАНІЗАЦІЯ В АМЕРИЦІ І КАНАДІ

що нараховує понад 24 тисячі членів і понад \$8,500.000.00
членського майна.

Український Робітничий Союз має добірні найновішого типу поліси обезпечення на дожиття і на посмертне для старших і дітей членів. Помагає бідним, хворим і нездібним до праці членам. Помагає своєму українському народові морально і матеріально в його стремлінні визволитися з чужого поневолення і здобути самостійну, соборну, демократичну Україну. Помагає матеріально освітньо-культурним, видавничим, церковним та спортивним справам. Помагає матеріально незаможним, здібним в науці, українським студентам у вищих школах. Видає свій, демократичного напрямку часопис-тижневик "Народня Воля" українською і англійською мовами та англомовний журнал для молоді "Форум". Для вигоди своїх членів і всіх українців провадить літню вакаційну оселю "Верховина" з мальовничим розкішним парком, модерно устаткованими кімнатами, купанням у власному природньому озері та купальному басейні, спортом і культурною розвагою в Кетскільських Горах в Глен Спей, Н. Й.

Головний осідок УРСоюзу:

440 WYOMING AVENUE, SCRANTON, PA., U. S. A.

Телефони: 342-0937 або 347-5649